

СПОРТ
Россе Кубке котало яккхар вай
мехкарча езаца атлетикан ветерана

16

Газет арадувл 1923-ча шера
майтсела бетта 1-ча дийнахъа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хъарак»
яха орден
еннай

№44 (12721)
Лайчилла
буттг,
20 ди, 2025 шу

12+

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ПАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

ГИШЛОШЪЯР

Галашка санатори-
хъун ишкол хъалъеш,
дѣахъоча балхага
хъежар Мехкада

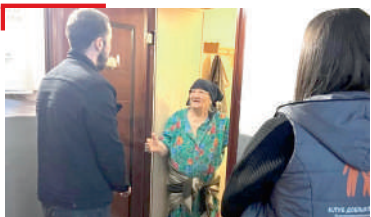
4

ТИЕМА ХА

СВО вахар хъадача
бѣухой берий терко
лоаттаю мехка

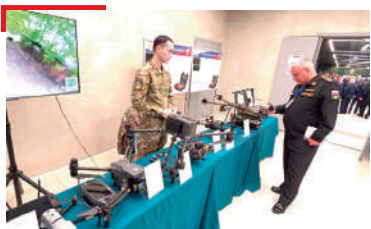
5

НАБХА ХЪАШТАШ

6 500 000 сомал
дукхагѣа проекташ
йоржаяьй Дикача
набха клубо

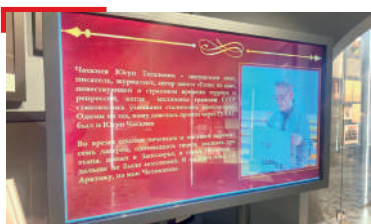
6

ЗАМАНХОЙ

ИнгГУ викалаш
дакъа лоацаш хилар,
студенташта тѣма
кийчо яра кхетаче

8

ДАГАЛОАТТАМ
Палгѣайчен МКЖР
хъабийллар
«ЖожаГатера оаз»
яха гойтам

12

www.serdalo.ru | Дзен сердало | vk.com/gserdalo | @gserdalo

Мехка хъаьший

Цѣихезача политологаца Геворгян Каринэца,
кхетаче дѣахъош хилар вай Мехкада

2

Лоархѣаме къамаьл

Паччахъалкхенца
йоккха
кхетаче йир
Мехкадас

3

ГалгIайче хьалхарчарех цаI я, кьаман хьашташ кхоачашдеча

Аькхенаькъан Марем

ГалгIайче хьалхарча моттигех цаI дIалоацаш я, кьаман хьашташ кхоачашдеча даькъ тIа, Росс Президент хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча. XIанз укх сахьате цун контрактний боарам 99% лакхагIа ба, хIаьта кассе гIолла из кхоачашдар 83% я, яхаш, дийцар ГалгIай Республикан Кулгалхочун, Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

Цу тайпара, мохк дакъа лоацаш ба 12 кьаман проекте, царна юкьера пхий белгалйоалаш я: «Кагирхойи бераша», «Вахара хьалаш», «Экологи», «Туризм», иштта «Пайда луш йола яхьейнна экономика». Цу лостамех ГалгIайче хьалха я.

Белгалду, кьаман проекташта чубоагIаш мехка дукха болх дIахьу: йистебоалаш латт 51 км никь Юбуллаш а тоабеш а бола болх, кердайоахаш я берий бешамаш, библиотекаш. Сурхо тIа ветераний цIа тоадеш латт, Навсаре хьакхоллаш я парк. Цул совгIа, юрташка хьальеш я дарбанчен моттигаш.

«Федеральни центро хьаллоацаш, оаха дегIадооладеш латт мехкара гIишлон балхаш: навкъаш, вахареи культуран гIишлош, лорий моттигаш. Тха декхар ше хиннар да – бахархошта хувцамаш гойтар шоашта уллув: уж бахача, болх беш болча, дешача, салоIаш болча», – аьлар ГалгIайчен кулгалхочо Келаматанькъан Махьмуд-Иаьлас.

Цихезача политологаца Геворгян Каринэца, кхетаче дIахьош хилар вай Мехкада

Аькхенаькъан Марем

Российски политолог, востоковед, «Дошо гIала» яхача мехка хIара шера дIакхухьаш йолча кинофестивала тIахьожаш йолча Кавказерча кхелахочунца Геворгян Каринэца,

кхетаче дIайхьар вай Мехкадас.

Республике дIакхухьаш йолча культуран кхетаченах, иштта кхьдарех дийцар цига. Республике Кьаман музей хьелларах, исбахьален ишкола

хьал тоадарах, иштта кхьйола моттигаш кхолларах кьамаьл хилар вай Мехкадаь, цихезача политолога. МагIалбике лаятача тIема операци доакъашхо хиннача ший даьна хетадаь «Со зIамига йолча хана» яха книжка делар Геворгян Каринэс

мехка кулгалхочунна.

«Цхьацца проекташ йоаржаеш, вIаший бувзам лоаттабе лаярхIа да тхо. Вай мехка массахана безаш тIаийбергба цун истори, культура, кхоллама вахарца дувзаденаш лоярхIа нах», – белгалдир вай Мехкадас.

ЦIайца даькъьалабийцар шо-шоай даькъь тIа кьахьеге полице викалалаш

Аькхенаькъан Марем

ГалгIайчен кулгалхочо Келаматанькъан Махьмуд-Иаьлас даькъьалабийцар шо-шоай даькъь тIа хIанз болх беш бола болхлой, ветеранаш цар профессионални цIайца.

Цо белгалдир, даькъь тIарча полице викалий болх – из духьал юкьарлон цхьоагIо лелаяр дац, из да бахархошта тешам луш йола юкьера юкь хьакхоллар.

«Из боккха бехктокхам ба, профессионализм дIаехаш бола, иштта саг хилар, сатем, цхьайолча хана ше кIалъоттаве кийча хилар», – аьлар мехка Кулгалхочо. Ше

тешаш ва, аьлар цо, наьха цIенешка машар, цхьоагIо лоаттаеш бола нах, уж лархIа безаш а материально хьаллаца безаш а хиларах.

«Къаьстта из бахьан долаш, ше республикан МВД ваха волаш, кхайкарал а дир; цу даькъь тIара полице болхлой каст-каста ахчанца хьаллацара хаттарашка хьажа, аьнна. Сай оагIорахьара кийча ва уж хьаллаца», – аьлар Келаматанькъан Махьмуд-Иаьлас.

Къаьстта баркал аьлар цо бокьонаш лораерий ветеранашта, уж иштта шоай профессий лоярхIаш хиларах, лакха говзал йолаш, Iадатий оагIонаш кьонача тIехьенга кхоачийташ хьабоагIаш уж хиларах.

ГалгIайчен Кулгалхочо, МВД министра дийцар наьха кхерамзле чIоагIьярах

Курскенаькъан ИбрахИм

ГалгIайчен кулгалхочун Келаматанькъан Махьмуд-Иаьлий вIашагIкхетар хилар ГалгIай Республикан чурча гIулакхий министраца Котов Владимирца, керттара дийца хаттар дар, мехка бокьонаш лораярца, юкьарлон кхерамзлен Iалашо ярца дувзадена.

Из хоам «Сердало» газетата бир ГалгIайчен Кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

Кьамаьл дIахьош, Келаматанькъан Махьмуд-Иаьлас терко тIаьхийтар российски законодательство лорадарах, моллагIа духьале яь хилар доагIаш дола тIаазар ца деш дусаргдоацилга – административни

гIулакхашкара лоярхIама наькъа бокьонаш телхаярга кхачалца. Цо белгалдир, юкьара дисциплина, юкьарлон бокьоний культуран боарам лакхбар массане а юкьара декхар долга.

Мехка кулгалхой кийча хилар хьоахадир цо, чурча гIулакхий Министерство хьаллаца массайолча оагIорахьара. Иштта дийцар Iаьдала болхлой,

цу юкье Координационни кхетаче а йолаш, шоайла бувзам лелабе безаш хилар, юкьара толамаш дахара.

Чурча гIулакхий министра Котов Владимира хьагойтар бокьонаш лорачар юкьара хьал, иштта кхерамзлен хьал лорадара йола цхьоагIо. Цо белгалдир ше кийча хилар, моттигерча Iаьдалца бувзам лелабе.

Ерригача Россе гІазкхий тхьамада кхьачар вай мехка

Аькхенаькъан Марем

Ерригача Россе гІазкхий оагІон хьалха латгача, РФ Президента СКФО викала гІонча волча Кузнецов Виталеца кхетаче дІайихьар вай Мехкадас.

ВІашагІхетаре дийцар къамашта юкьера барт, бувзам чІоагІбарах, СВО доакъашхошта гІо лоаттадарах, кагирхошта нийса кхетем луш, гІазкхий оагІоно дІахьоча балхах. Къаьстта йоккха терко еш дийцар Ерригача Россе гІазкхий тоабан юкье чуболхаш болча блухошта терко ярах.

«Вай мехкадас цу кхетаче белгалдир, къамаш вІаший бувзам, барт болаш, шоайла оагІув хьаллоацаш хилар чІоагІа лоархІаме долга, къаьстта мехка хала ханаш этгача.

Къилбаседа Кавказерча ерригача моттигашта лоархІаме хиннад, тхьоврача хана денз, Россе къамаш вІаший барт, цхьоагІо йолаш дахар», - аьлар мехка Кулгалхочо.

Мехкадас мел дувцар хьаллоацаш, раьза волаш, къамаш дир Кузнецов Витале. ДІахойодача хана а вІаший бувзам болаш, цхьана болх дІабахьарах дийцар кхетаче.

К е л а м а т а н а ь к ь а н Махьмуд-Іаьлас Кузнецов Виталена баркал аьлар, республикерча юкьерлен оагІонцарча балха юкье гІазкхаша дакъа лацарах, гІо дарах.

Паччахьалкхенца йоккха кхетаче йир Мехкадас

Аькхенаькъан Марем

Мехка вахара-экономически оагІонца дувзаденаьраш доашхаш, дІабахьа безача балхах дувцаш паччахьалкхенца кхетаче дІайихьар вай Мехкадас.

Укх бетта 11-ча дийнахьа, телевидене гІолла хаттар-жоп долаш, бахархошца дІайихьа кхетаче керте лоацаш, болх дІабихьар цига. Кхо сахьат совгІа хиннача цу кхетаче 500 совгІа хаттар дера бахархошкара. Наха дагадоахкаш хиннараш тайп-тайпара дар - ЖКХ оагІонгара йоккхача, зІамагача

бизнесага кхаччалца.

Иштта лоархІаме моттиг дІалоацаш хилар къаман култраца дувзаденаьраш а. Бахархой хІара дехар, хаттар тохкаш болх дІахьо, аьнна, гІадиллар Мехкадас. Белгалде деза, ер шу хьаьтгача денз, мехкахошкара 27 эзар совгІа хаттар хиннилга. ДукхагІа йолча моттигашцара

болх чакхбаьккхаб тахан.

«Бахархой дехарашка гІолла довз навкъашца, ишколашца, дарбанчешца дувзаденаьраш ачамбоацараш, бетташ даьлча ца а деш, хІанз теркалде деза уж, тахан дІадолада деза цу тІехьа болх бе», - белгалдир вай Мехкадас.

«Ший къаман турпал» яха кхетаче хилар студентий

Коазой Мадина

Москверча вузашка дешаш болча вай мехкахоша, халкъашта юкьерча барта фестивале, дІадовзийтар вай къаманца дувзаденаьраш.

РФ моттигашкара нах санна, доазол дехьарча мехкашкара викалаш а гулбена хинна йоккха фестивал доал дара болхлой кийчбеча Паччахьалкхен университетете дІахьош яр, кагирхой гІулакхех йолча федеральни агенствос хьаллоацаш.

«Вай къаман тхьовра денз лорадеш хьадахьа беркате Іадаташ, оамалаш, культура йовзийташ къахийгар доакъашхоша. Тайп-тайпара дола Іадаташ, истори довзаш, къамашта юкьера бувзам чІоагІбеш моттиг хилар цох», - дийцар «Сердалога» Москверча массазарча викала фусаме.

Мехкарча ЦУРа пхи шу дизар

Аькхенаькъан Марем

Мехка доал деш йолча моттига 5 шу дизар укх деношка. ЦУРа кулгал деча Банхай Беслана баркал оала каьхат дІалуш, кхетаче дІайихьар вай Мехкадас. Мехка кулгалхочо белгалдир, ЦУР

хьакхоллар вай мехка вахаре лоархІаме гІа болга.

«Болх дІахьоча юкья 18 эзар совгІа бахархошкара дехараш тохкаш, къахьийгад ЦУРо. Цу оагІонга гІолла ЖКХ балхацара хатараш юстардоахаш, урамашка

сердал хургйола хІама деш, иштта кхьдола декхараш кхоачашдеш лаьтгаб мехка», - аьлар Келаматананькъан Махьмуд-Іаьлас. Бахархой дехараш теркалдарал совгІа, даржаш долча бакъдоацача хоамашта гІахьожам лоттабеш, наха нийсагІдар

дІадовзийташ къахьег цига. Укх шера ЦУРа болхлоша ца баржийташ дІабаьккхар бух боаца 19 хоам.

Шоай болх боагІгача боараме цар дІабахьарах, бахархой хьашташ теркалдеш хилара тІехьа дикка белгала ба вай мохк тахан.

4 ГИШЛОШЪЯР

«Лакхале» яхача премере дакъа лаца бех Мехкадас бизнесменаш

Аькхенаькъан Марем

Кавказерча инвестиционни кхетачено дIаболабир Еригача Россее III-ча «Лакхале» яхача инвестиционни премереца болх. Вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас цу юкье дакъа лаца тIахьех мехкара бизнесменаш. Тушоле бетта 1-ча денга кхаччалца чуй-дергда дехараш, хIаьта котбаьннарий цIераш маьтсела бетта 17-ча денгара 19-ча денга кхаччалца Минводе дIахьоргйолча КИФ-2026 хьакхайкаергья.

Мехкара беррига бизнесменаш тIахьехаш, моттиг я из. ДIадахача шера Россее 49 моттигера 266 дехар дар чуденнар. ЛоархIаьме инвестиционни проекташ, йоккхий компанеш хьаллацара тIехьа дIахьош ба из болх.

«Мехкара инвестораш, бизнесменаш, проектий кулгалхой «Лакхале» яхача премере дакъа лаца тIахьех аз. Федеральни оагIонга ший гIулакх дIадовзийта, ший проекташ теркальйата дика аьттув ба из», - белгалдир Мехкадас.

Махьмад-Хи тIарча бахархой халонаш теркальеш хургья

ГIазданаькъан Ахьмад

Укх денешка телевидене гIолла Мехкадаьца къамаьл деш хинна-ча кхетаче, шоай вахарерча кхоачамбоацарех дийцар Махьмад-Хи тIарча вахархочо. Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлага леткъар из; шоай юрта лампаш яц; Фрунзе цIерагIа урамера никь, лела хала долаш, чIоагIа во ба, аьнна.

Цу гIулакха тохам бе юрта вахар МагIалбикерча администраце кулгалхо вола Галай Муса. Бахархошца къамаьл даь, таханарча дийнахьа цар вахарера эггара доккхагIа дола кхоачамбоацараш малагIаш да хьехар из.

Нахаца къамаьл деш, хьакимо белгалдир; йоккха юкь ялале, юртарча урамашка таханара дикагIа йола лампаш йокхаш; Фрунзе цIерах болча ураме никь буллаш; болх дIахьоргба, аьнна.

Белгалде деза, хьакимашта, бахархошта юкье бувзам хиларо юрташкар, шахьарашкара кхоачамбоацараш дикагIа гучадоахилга. Йоккха юкь ялале, хоза хувцамаш хургда цу юрта, Даьла къахетамца.

Галашка санатори-хьун ишкол хьалъеш, дIахьоча балхага хьехар Мехкада

Аькхенаькъан Марем

Галашка, санатори-хьун ишкол хьалъеш, дIахьош латгача балхага хьехар вай мехкада Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла. Юртарча моттигий хьал тоадарах йолча паччахьалкхен программа гIолла дIахьош ба болх. Балхага хьехжа, ишколан кулгалхочунца, балха хьалха латгачунца къамаьл дир Мехкадас. Кхозза вIаштIарьяь хургйолча ишколан ши гIат урагIийхьа яьннай, кхоалагIа гIата болх дIахьош боахк цига карарча хана.

2026-ча шера Гишлон балхаш йистедаьха, чухьа эшаш йола хIамаш Iооттае лерхI цига. Цу балхаца кхоачашде дезараш

белгалдир вай мехкадас. Ишкола болх геттара йоккха терко, тIахьожам беш чакхбаккха беца, аьнна, белгалдир цо. Къаьстта теркалдир берашта, цар даьшта, ноаношта, хьехархошта паргIата хургйолча тайпара цу чура болх тоабар. Кхача, молхаш ханнахьа хила езилга хьохадир республикан кулгалхочо.

«Баркал оал аз юртахошта, ер ишкол хьалъе аьнна дехар дарах. Аз тIа а дилла, юртбоахама гIулакхех йолча Министертвост юртарча моттигий хьал тоадеча федеральни программанна юкьбелазар ер болх. ДIадахача шера Россее Президента Путин Владимира 2026-ча шерга кхаччалца дIайIаьхийр из программа; цунга хьехжа, юрташкара хьал тоадара тIехьа къахьеге аьттув

ба вай», - белгалдир вай Мехкадас.

1957-ча шера хьалъеьча ишколе 72 дешархо вар, хIаьта керда хьалъеш латгача Гишлон 120 бер тIаэца аьттув ба. 2026-

ча шера йистедала дезаш да цигара балхаш. Йиллача хана деррига кийча хургда, аьнна, къамаьл дир цу балха хьалхалатгачо.

2025-гIа шу чакхдоалаш, болх бе йолалургья «Шолже» яха ахархой комбинат

Коазой Мадина

Ший балха тIа дикка толам боаккхаш, къахьегаш ба «Шолже» яха, юхьанца 10 гектарах лаьтта, 5 эзар совгIа тонн помидораш шера хьалкхееш хинна боахам.

Юртбоахама гIулакхех йолча министерстве белгалдечох, 12 гектарага кхоачаш дIашерделар цигара доазув, таханарча дийнахьа 22 гектарага кхоачаш. Карарча хана 15 эзар тонн даараш шера хьалуш я из моттиг.

Белгалде деза, цар болх боагIагача боараме дIабахара тIехьа «Тихая» яха подстанции лоархIаьме моттиг дIалоацаш йолга.

«Хьасашта эшаш йола йовхал, хий тохар, сердал, фо лоттадар цунга гIолла да», - аьлар цигарча болхлоша. Шера 20 тонн беркат кхедергдолаш къахьегаш ба уж тахан.

СВО вахар хаьдача блухой берий терко лоаттаю мехка

Гаягенакьян Марина

Тема операцена юкье вахар хаьдача блухой берий дега хьал теркалдеш ба, «Даьхен лорай» яхача ганза мехкарча филиала болхлой. Берашца кьамал деш, дай длабаларах чов хинна латга цар дегаш тедеш, хьоасташ болх ба тахан даьхор. «Сердалога» из хоам ганзера бир.

«Оздой Руслана дезал болча баха хилар ганза болхлой укх накья. Да длаваьнна бисарашца болх длакхухьараш лакха говзал йола психологаш ба. Даьхойодача хана а, царцара кхетаченаш шоашта эшилга белгалдир дезале», - дийцар тха газетага.

Сага бокьонех волча викала боккхача дезала гадаьккхар

Газданакьян Ахьмад

Эккажкьонгий-Юрта-ра яхархо леткьар УПЧ. Цар дезале дукха бераш доллашехь, Таьдалгара хьадоагIа пособи хьадала ца тугаш, кхестаю из. «Цо белгалдаьчох, дукха бераш долча цар дезале заIагIа долаш бер а да, хьажа везаш.

Укх шерарча кIимарса бетта денз, пособи хьалуш дац. Керттара баьхан - 4 МРО-Тал дукхагIа алапи цахилар дIадахача шера даь а наьна а», - дийцар «Сердалога» сага бокьонех волча викала.

Россе ганзе гIолла хьатаьк-кар из гIулакх УПЧ. ЗаIагIа долча берага хьожаш я нана, хIаьта берий да вIалла балха веце а, пособи хила дезаш да цар дезале дукха бераш хиларах. Из керте отта-даь, кхь бераш хIара бера 16169 сом хулаш пособи хьадоладалийтар цу гIулакха оарцагIаьннараша, 2025 шера кIимарса бетта 1 денгара 2026 шера аьтинга бетта 30 денга кхачалца.

Диканга сатувса деза

Магасерча СВО доакъашхочунна Хазанакьян Адама, протез оттаеш гIо дир

Гаягенакьян Марина

Халонех бизза хилар, СВО доакъашхо волча Хазанакьян Адама никь. Сов чIоагIа бохабаь хинна ког дIабаккха безача эттар лораш. Геттара дукха ха йоаккхаш, тема декхараш кхоачашдеча човхадаь кул болх беш хургдолаш дарба дIаьхош хилар из, Вишневски цIерах йолча госпитале.

Цу хана денз, дукха хувцамаш хилар вахаре... Кердача вахарга дIаIамаш воагIа тема операце ветеран. Ийкхача мино хийцар цун деррига вахар; бакьда, Даьлагара из вехаш, дула дераша, везараша, лоархIараша цьбаккха хIамаш дог диллийтац.

Вайна ма харра, дIадахача шера модульни протез тоае аьнна 1 миллион ахчах латта сертификат делар цунна. «Даьхен лорбой» яхача ганза болх-

лой оарцагIаьнна, эшар кхы а хьатIаделар ветерана. Массехк оагIонца дIабаккха безаш болх ба из.

Лораша яхачох, цун вахара

хьал аттачаьхьа доаккхаш хурга из. Белгалде деза, «Хьаькьал дола цаIа» яхача оагIонца, ший цIагIа лела цунна аттагIа хурга долаш хувцамаш даьлга.

Тайп-тайпара датчикаш, «хьаькьал» дола колонка, лувжаш доаца кIувсилгаш, робот-домбоахарг, иштта кхьдараш Адама йоккха агто еш да, вIалла ца хийтгача тайпара.

«Халонех чакхбаьннача ветеранашта массахана терко лоаттаяр - вай декхар да. Тема операце докъашхой вахара хьал ма могга аттачаьхьа доаккха дарба лоаттаде, иштта кхьдола эшараш ханнаьхьа хилийта гIертхо, низ дIа ма кхоачча», - дийцар тха газетага Оздой Муслима.

Сертификата гIа эшаш дола ахча хьатIадалар а тахан вай турпала хьал аттача даккхар да.

Даьхен хIама лораде арабаьннарашта терко лоаттаеш, царна эшаш долча хIаманца гIо лоаттаде кийча долаш, хила деза вай массахана.

Ишколанна ийцача хIамашцара кхоачам-боацараш гучадаьхар УФАСо

Козой Мадина

Ишколе эшаш йола хIамаш эцаш дIабихьача балхача бокьо йоацараш да, аьнна, баьча хоамах, МагIалбикерча ишколе тохкама болх дIаьхош хилар УФАС. Из хоам «Сердалога» бенаб мехкарча УФАСа зарбан болх лелаберашкара.

Ишколан администраце массахана цьхан моттигера ийеш хиннай ишкола хIамаш, цьхьаца бокьо йоацараш хоадолийташ. 2 млн сом ахчанна 20 бартчIоагIо я цар цу лостамагIа яьр. Царна юкье ба ишкол лораярах оттабаь бартчIоагIам а.

«ДIабихьача балхах ахча ханнаьхьа дIа ца далар хиннад цига. Дукха бетташ доахаш, ахча гоадаьд ишколан администраце, хIаьта цьхьаца йола моттигаш вIалла ахча дIа ца луш а я. Шоаех бола тешам боабеш, гIулакх да цар дIаьхекхар.

Цу хIаман бекебараш бехктокхаме озаргболаш, дIахо дIачуденнад цу гIулакха кьхаташ. УФАСо тIаьхожам лоаттабу, республикерча Таьдала моттигаша кхоачам эцара болх бокьонца боагIача боараме дIаьхош бий хьожаш», - дийцар тха газетага УФАСе.

Машинашка газ чувттача станцешкара болх тоабеш ба Шолжа-Шахьаре

Гаьгенаькъан Мартина

Шолжа-Шахьарерча газ чувттача станцешкара болх меттабоалабеш ба мэре болхлой. Цу Гулакха хетаяь кхетаче д'айихьар цига. «Сердалога» из хоам шахьарерча администрацера бир.

«Шахьара кулгалдеча Иумаранькъан Аслана т'адиллар; цу доазон т'а болх д'ахьош мел йолча газа станцех дар шийна дозвийта, аьнна. АЗС болх боагг'ача боараме, кхермзлен хьал лорадеш хургболаш, кьахьегаш ба мэре», - йоах тхогарча хоамо.

«Массайолча АЗС моттигашта т'ахьожам лоаттабеш, малаг'а кхоачамбоацараш да тохкаш, хила дезавай», - аьлар Иумаранькъан Аслана.

Шолжа-Шахьарерча Харланова урам т'а, керда хин турбаш чуйоакш латт

Гаьгенаькъан Мартина

Харланова оалача Шолжа-Шахьарерча урамера хин оаг'ув тоаеш боахк. Дукха ца говш, йистебала безаш ба болх. «Сердалога» из хоам бир мэре секретарь йолча Батиганькъан Хьавас.

«Мукхийача кьаьнарча турбашта меттел 110 мм сома йола пластика турбаш чуйоакш боахк цига. Турбаш дагадоацача хана лелхаш дола хатар юстардаккхара т'ехьа д'ахьош болх ба из», - дийцар тха газетата.

Шахьара даь кулгалхочун Гонча волча Беканькъан Халида белгалдир, бахархошта боагг'ача боараме хий лоаттаде дагахьа д'ахьош арг'анара болх из болга.

6 500 000 сомал дукхаг'а проекташ йоаржаяь Дикача наьха клубо

Гаьгенаькъан Мартина

Укх шерарча ардара бетта 6 524 379 сомага кхоачаш ши программа, пхи проект йоаржаяш болх д'абихьаб «Дикача наьха клуб» яхача вай мехкарча оаг'оно. Из хоам «Сердалога» бир КДЛ СММ болхло йолча Гиренаькъан Лейлас.

«Тхо уллув да» яхача проектага г'юлла ха яха 64 сав волча баха хиннаб уж. Ачанга диллача - 78 478 сом хул цох. Г'ю деча проектага г'юлла 34 кхалсага новкьостал дир.

Маха баккхара 11 уроках, лекцех, халача хьале барашта лорашца, психологашца кхетаченаш еш дехкар 35 265 сом.

«Баьцара лампа» яхача проектага г'юлла 62 656 сом д'адахад гойтама балхаш, кружокаш д'ахьош, 39 бера могашал меттаоттае г'ю деш. «Со донор ва» яхача боламо республикера 38 сав чулаьцав.

«Новкьостала кулг кховдаде сога» яхача программа г'юлла, барх'и дезала 19 000 сом совг'а долча ахчакхача ийцар.

«Дика дегаш» яхача про-

граммо хьаллаьцар; молхашцара г'ю, дарба д'адахьа ахча эшараш. Цу беркатеца Гулакха т'ехьа 6 325 312 сом дехкад 45 бера, вокхача шин сага новкьостал

деш.

«Г'ю деш лелараш» яхача проекта юкье 30 доакьашхочоа лаьрх'а «Дикалла урокаш» я.

Унахц'ено лорашеш, вахар д'адахьара даькье хьалхарчарца ба вай мохк

Аькхенаькъан Марем

Вахар, унахц'енон хьал лорадеш, д'адахьара т'ехьа дикаг'ичарна юкье ба вай мохк. 86,9 балл йолаш, кхоалаг'ича моттиге я республика.

Вай мехкадас Келаматанькъан Махьмуд-Иаьлас белгалдир, дуккхача шерашка бахархоша, тренераша, лораша,

даьша-ноаноша кьахьегаш хьахинна толам из болга. Таханарча дийнахьа мехкара 57% бахархой спортаца бувзам лелабеш ба. Стадионашка, спортзалашка, иштта дийлла латгача спорта лаьрх'ача дозонашка; х'ара денна дукхаг'а хул нах.

«Укх т'ехьарча ялх шера цу оаг'онца дикка кьахьегаш латт вайцига. 2019-ча шера денз, Россе Президента юкье-

яьккхача «Демографи» яхача кьаман проектага г'юлла; спорта лаьрх'а 20 моттиг хьайийлай вай, итташ совг'а доазош да ГТО лаьрх'а, иштта 50 совг'а спорта клубаш я болх беш», - белгалдир вай Мехкадас. Спортаца бувзам хиларо наьха могашала дикка пайда белга гуш да тахан.

Берригача мехка латгача юкьерча боарамал лакхаг'а

да вайцигарча наьха вахара г'улакх, вай мехкахой 78 шу совг'а бах. Бакьда, белгалде деза, спортаца бувзам лелабеш санна; могаш, д'аьха вахар долаш хургволаш; буаш болча кхачан терко е езилга, ханханнахьа т'аводаш, лорашка чакхволаш хила везилга. Цу оаг'онца дикка кьахьегаш ба тахан республике.

Дезал - вахара лард

ИнгНИИ кхетаче длайхьар, Галглайчен дезалашта юкьера хаттараш дувцаш

Газданаькъан Ахьмад

Галглай Илма-тохкама Иоахарганаькъан Ч.Э. церагIча гуманитарни Илма-тохкама институте хилар «Дезалерча гIулакха хьал: этнокультуран белгалонаш» яха Илман-практически семинар. Кхетаче гулбелар психологе, социологе даькъ тIара хьалхале лелаю говзанчаш, иштта Iаьдала болхлой, дешара моттигий, меттаоттавара центра кулгалхой, дин викалаш, доал дарах, тIехьаьжарах бола говзанчаш, иштта блогераш, студенташта юкьера кагирхой.

«Илман кхетаче хьаййиллар института кулгалхочо Оздой Джамбулата. Ше моаршал хотташ, цо белгалдир дувцача деша лерхIам боккха хилар, иштта аьлар, дезалерча мах бараш чоагIдар - из духхьал бахархой вахарера хаттар хинна Iац, из юкьярло дика дегIяра Iаткъаш дола лоархIаме декхар да. Галглайчен Илман, дешара министра гIончас Гетаглазанаькъан Аьсета теркалдир дезалерча политикан даькъа керттерчарех хилар. Цо аьлар, дезал хьалла-цар дика вIашагIбелла болх ба дешара, вахара гIулакха, Илман моттигий, институтий граждански юкьярлон даькъ тIа», - яхаш, дийцар «Сердало» газетага гуманитарни Илма ИнгНИИ зарбан болх лелабеча БIарахой Мадина.

Цига иштта кьамаьл дир отдела хьалхале лелаеца Илман болхочо, психологически Илма кандидат, профессора ГIаьнажанаькъан Розас. Цун до-

клад «Шоайла цхьан цIех боаца гаргарча наьха, тайп-тайпарча ноахалашта юкьера гIулакхаш (масала шоайла «маьр-нана, нус»)» керттера хилар цу семинаре.

ГIаьнажанаькъан Розай тохам хетабаь бар психологически анализа, гIалглай дезала юкьерча гIулакхашта, хьалашта; цо йоккха терко тIаьзар гулбенарий. Цо белгалдир керттера баьхьанаш доьнаш дувлаш хилар, «маьр-нана, нус» - массехк ноахал цхьан тхов кIалха дахаш хилар, сов тIехьаьнна воIа нанас лоаттаю терко, лоархIам болча хIамашта тIехьара уйлаш тайп-тайпара хилар да, аьнна.

Иштта анализ яьчул тIехьагIа, доклад еш хинначо, цатоамаш хургдоацаш дола хьалаш а доладир, масала, дезала юкье ший белгала йола оагIонаш лораяр, хIара оагIув ший бокьо йолаш хилар, шоайла тарбалар, мегаш хилар, Iадатий мах бараш юкьера цадахар, шоайла кхеташ хилар, дин мах бараш ларде лоацаш хилар.

Керттера даькъа ГIаьнажанаькъан Розас дIаделар мара/воIа, из нанна, сесага юкьелатташ хиларах. Кьаьстга из ва шаккхе а оагIув нийсхон тIехьаьрзае езар, шоайла доьне хургбоацаш, из хьал ший боараме оттадеш.

Докладчика дийцача кьамаьла чаккхе еш, белгалде йиш йолаш дар, тхьовра дIаяхача ханашка денз хьадоагIаш дола гIалглай гIулакх, эхь-эздэл юкьера ца доаккхаш, Iадаташ лорадеш, иштта таханарча заман психологе хьал леладеш хила везилга. Цу тайпа-

ра хиларо таро лургья культуран хьал доха ца деш, цунца цхьана таханарча вахарца тарлуш хила. Дешара, Илман министра гIонча йолча Гетаглазанаькъан Аьсета кьамаьл дир «Галглай кхалсага вахара хьал, из юкьедакхар» яхача дешах. Ше кьамаьл деш, цо белгалдир исторически оагIонга диллача гIалглай кьаман юкьярлон даькъ тIа кхалсага лоаца даькъа. Цо иштта аьлар, бIаьшерашка денз гIалглай кхалсага вахара даькъа дIалацарга диллача, вайна дика ховш да, ценьюкьера кхуврч лоаттабар, культуран Iадаташ лорадар, бераш кхедар, дезала юкьера хьал лоаттадар эггара хьалха кхалсагагара хьадоагIаш хилар. Бакьда укх тIехьарча хана из геттара хувцалуш доагIаш гу вайна. Таханарча заман вахара-экономически, иштта культуран хьалша кхоачавир, цар дIалоацаш дола дезала юкьера даькъа геттара доаржадарга, гIалглай кхалсага юкьярлонца даькъа лацара моттиг хьалха хиннача боараме ца латтилга.

Тахан а гIалглай кхалсаг хьалхагIа санна дезала юкьера моттиг а, цIен кхуврч а лорабеш я, бакьда цу юкье цо дика даькъа лоац юкьярлон вахаре, профессионални даькъ тIа, лакхара дешар дешаш, балха говзал лакхьеш, керда оагIонаш чулоацаш, таханарча денна кьаьбегама даькъ тIа дIаехаш йола.

Гетаглазанаькъан Аьсета белгалдир, кхалсага вахаре хувцамаш юкьедаларо юхатетташ дац Iадаташца дувзаденна хьал, кхалсага дика кхетадеш да уж, дерригаш а чулоацаш, цо дIахьу-

ший вахара никь дика, наха юкьера гIулакхаш а цунца цхьана леладеш.

Доклад еш цо белгалдир дIахо дIахьош йола дешара, социальни программа лоархIаме хилар. Цо яхачох, цу дерригане а цхьана таро лургья гIалглай кхалнаьха юкьярлон вахара оагIув чоагIье, иштта мохк массайолча оагIорахьара дегIабоалабе.

Дипломированни гIончас, клинически халоний психолога Батажанаькъан Фордгэза «Дика, во дай: мишта барт бе беза шоайла кхетам луш» яхача даькъе доклад йир. Эксперта теркама юкье дар бераша-даьша шоайла леладу гIулакхаш, цар кIоаргал, дезала хьашташ вIашагIдохкар.

Батажанаькъан Фордгэза хIарадар ше-ший лагIа тIа оттадеш; кьоастадир «во», «дика» даьй кеп хилар, из иштта хилар Iаткъаш хул кхетам балара даькъ тIа, дезалерча хьала.

Психолога белгалдир, нагахьа санна дас е нанас геттара чоагIа мах оттабеш хуле («нийса»/ «харцахьа» деш долчун), бер ший ца тешаш а, кхьметтел гIалат далар а кхераш хул. Массакхана из бер хьаллацара меттел, цо дечун мах оттабе гIерташ хиларо хьакохл йолаш йола оамалаш хувцаьлар, цо юхадоккх «даьй-берий» шоайла кхеташ хилар.

Доклада кертте лаьттар дар бера кхетам луш, шоайла тешаме дола кьамаьл чудоагIаш хила дезилга.

Вахара гIулакх дара боккхагIбарашта, заIапхошта республикански центра кулгалхочун гIончас Дахкилганаькъан Аьсета ший доклад хетайир, цхьаь бахача боккхийча наха цIагIа вахаре эша гIулакх дара. Цо хоадам болаш дийцар цхьаь бисача боккхийча наха гIулакх дара болх лерттIа вIашагIболлар лоархIаме хиларах.

Цо иштта белгалдир гIо эшаш бола боккхий нах социальни Iалашонца хьаллацар, цагIа дIауаш уж бахача моттигашка, царна лаьрххIа дола хьалаш вIашагIдохкар, цар могошалга хьажар, иштта хIара сага вахара хьалаш дIалоархIаш, эшача болх-лошца Iалашо яр, кхь а де дезар дукха долга, цар хьашташ кхоачадар лоархIаме долга.

«Ишколера классика» яхача проекте, дехараш эггара дукхагIа вай мехкара чуденнад

Аькхенаькъан Марем

«Хьалхарчар болам - «Ишколера классика» яхача проекте эггара дукхагIа дехараш вай мехкара чуденнад. Из хоам «Сердалога» бир мехкадаь зарбан болх лелабераша.

«Кагирхой бераша» яха проект ишколера театральни оагIонцара кхоллам хьаллоацаш; берий, кагирхой начIал доаржадара тIехьа юкьеь-ккха я. Яхьашка даькъа лаца ловраш укх шера берригача мехка 30 эзар совгIа саг ва. Вайцигара чуденна дехараш эггара дукхагIа да. Москваца, Московски, Ростовски, Самарски областацца цхьан мугIаре латт вай республика.

«Иззал дехараш чуденна хиларо хьагойт, вай кагирхой из хIама дезаш, хьаллоацаш болга. Вай бераш-м начIал, кхоллама оагIонцара говзал йолаш да. Дега боккха тоам хул тайп-тайпарча яхьашка цар толам гуш», - белгалдир вай Мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас.

Доккха баркал аьлар мехка Кулгалхочо кьонабарашта гIо деш, цу навьк тIа уж хьаллоацаш латтача хьехархошта.

Ханал хьалха даьча берий Халкьашта юкьера ди белагалдир

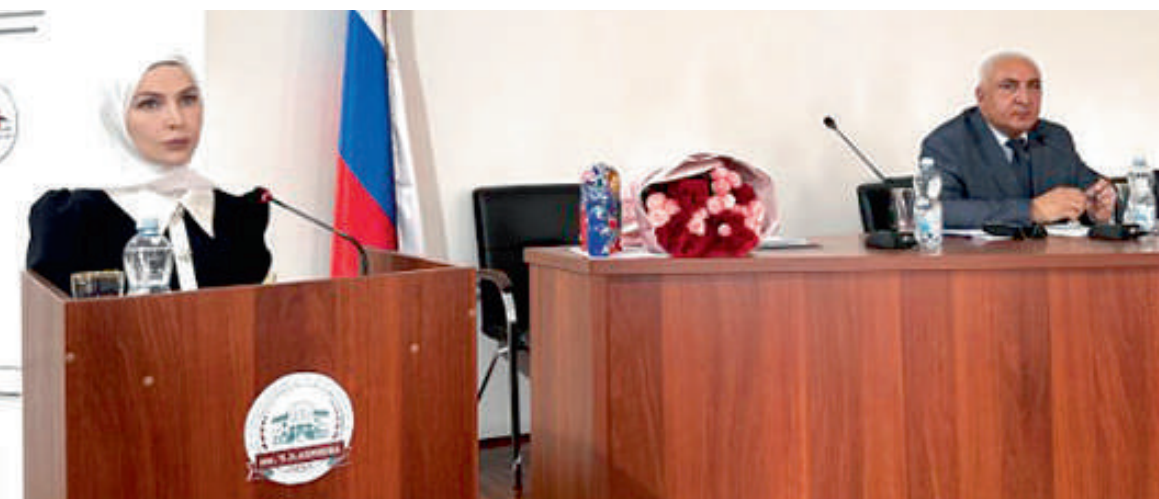
Коазой Мадина

Халкьашта юкьера ханал хьалха малхаданнача берий ди дезедеш; Перинатальни центра «Диканга сатувсаро бокьо» яхача ганзо хьаллоацаш; зIамигача берашта, цар ноаношта хоца цIай кийчдир, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цигарча зарбан болх лелабераша.

Хоам бу, цкъа хьалхагIа лекци йийшар, мел лоархIаме да дезала, иштта ханал хьалха малхаданнача берашта юкьера хьал яхача кьамаьла йоагIаш, цу юкье белгалдир даьшта хьалхашка латта декхар.

Цул совгIа, дийцар ханал хьалха малхаданнача берашта малагIа доал лоаттаде деза. Из болх хIара денна дIабахьа безилга хьалхадаккхар.

ЛоархIаме кьамаьл хинначул тIехьагIа, салоIама оагIонга баьлар, хIара нанна дагалоаттама совгIат делар.

**Ивановски
областе дӱахьоча
семинаре-
кхетаче дакъа
лоацаш ва вай
мехкахо**

Гаьгенаькъан Мартина

«Роскагирхой.Гранташ» яхача дешара кхетаче дакъа лоацаш ва вай мехкахо Чаккенаькъан Таьла. Хӱара шерара из кхетаче Ивановски областе дӱахьош я. «Сердалога» из хоам Магасерча кагирхой цхьанкхетара болхлоша бир.

«Кагирхой проекташ хьаллоацаш, йоаржаеш; болх дӱабахьарах дийцар мехкашкара гульеннача тоабашца. Вай мехкахо Чаккенаькъан Таьла республике цу оагӱонцара кердадараш доаржаде лаьрхӱа къахьегаш ва. Семинарашка дакъа лоацаш, цхьацца пайдане хургадараш Томаде, хьаэца йиш йолча кхетаченашка ухаш, кагирхой оагӱонцарча моттигашца бувзам лелабеш ва из тахан», - дийцар тха газетага.

**ИнгГУ викалалаш дакъа лоацаш хилар,
студенташта тӱема кийчо яра кхетаче**

Газданаькъан Ахмад

Палгӱай паччахьалкхен университетта викалалаш дакъа лоацаш хилар «Студентий тӱема кийчо: таронаш, лаьрхӱараш тӱема операце» яхача кхетаче. Из болх бе йолаелар МИРЭА - Российски технологически университетте. Кхетаче дӱахьош яр Россе герзашцарча низий министра гӱончас, РФ герзашцарча низий Кертерча тӱема-политически урхаллен кулгалхочо Горемыкин Виктор кулгал деш.

«Кхетаче гулбелар хьалхале лелаю кхелахой, вузий, бӱухой моттигий викалалаш, цар дийцар тӱема кийчонца, лакхерча дешара даькъаца дувзаден-

на дешаш. Кертердар дар цига дувца лаьрхӱар - тӱема кийчон программа хилар, дешара кердадараш юкъедаладар, иштта студенташта таронаш йоаржаеш йола дешара программа Томаяр. ИнгГУ викалалаш яр цига дешара балхах, иштта дешара дикалах йола проректор Лаьнаькъан Светлана, тӱема дешара центра кулгалхо Кочесоков Валентин», - аьлар «Сердало» газетага республикан кертерча вузе.

Белгалду, хьатӱадоагӱача шера 100 шу дузаргда Даьхен тӱема кийчон граждански лакхара ишкол хьакхелла. Из дешар дӱадоладеннад 1926 шера маьтсела бетта 20-ча дийнахьа.

**«Из тха дезалцара да» яхача яхьашка дакъа
лоацаш ба вай мехкахой**

Гаьгенаькъан Мартина

Ерригача Россе дӱахьош йолча «Из тха дезалцара да» яхача яхьашка дакъа лоацаш ба вай мехкахой. Яхьа шоллагӱа даькъо болх

укх бетта 13-ча дийнахьа дӱаболабир. «Сердалога» из хоам бир «Хьалхарчар болам» яхача оагӱон доакъашхочо Налганаькъан Рамзана.

«Росси - аьгтоний мохк» яхача оагӱоно йоаржаьй яхьаш, тайп-тайпарча моттигашкара дезалаш вӱашкаозар духьа, дезалашта юкъера лоархӱамедараш, цар истори хьаллоацаш. 6 шергара 17

шерга кхаччалца бараш, бокхий кхалнах, mala нах юкъе болаш, 726 эзар совгӱа саг ва цу юкъеотта лайнараш.

Вай мехкара яхьашка дакъа лоацача шин тоабо масанена дӱадовзийтаргда къа-

ман ладаташ, культура, дезала юкъе лоархӱамедараш. Эггара толашагӱа волча 60 доакъашхочоа 5 млн ахча лургда, шоай дезала юкъера проекташ йоаржаеш къахьега.

«Цхъатарра деце а, воайла нийсса да вай»

Йоккхача яхъашка котало яккхар гIалгIай метта хъехархоша

ГIазданаькъан Ахьмад

Буро гIарча Алански гимназе дIайхьар мехкашта юкьера наьна мотт хъехача хъехархой яхъаш. Къаман мотт лорабара, цун хьал тоадара тIехъа боккха, лоархIаме болх бар вIашагIбеллар. Яхъашка белгалбаьннарех ба вай мехкара Хамхой Х.Х., Хамченаькъан Р.Д. Яхъашка котало яккха хъехархой Инаркьерча №11 йолча ишколе наьна мотт хъехаш ба.

«Вай къона хъехархой иштта лоархIамеца яхъашка кийчбеш къахьийгараш ба Россе цIихеза хъехархо йола Кхоартой Iашат, дешареи Илмани гIулакхех йолча Министерствон къаман дешарах болча оагIонцара кертера болхло Кукурхой Мадина. Цу толамца вай хъехархоша хьагойтар, къаман Iадатий, метта гIулакх эггара лоархIамеца моттиге шоаш оттаделга, цу тIехъа шоаш дикка къахьегаш болга. Хирий мехкарча цу оагIонцарча министерствос, ИПК болхлоша белгалдир, къамий метташ лорадар, цар хIама тоадар, хьаллацар лоархIамеца гIулакхех долга. Дешара оагIонцара лоархIаме гIа ба иштта йола яхъаш», - дийцар «Сердалога» вай мехкарча министерстве.

СКФО пхе мехкара 12 хъехархо вар гулвеннараш. Шой мел йола говзал гойтар Селий, ГIалгIай, ГIабартой-Балхархой,

Къарший-Черсий, Хирий мехкашкарча дикагIа болча хъехархоша. ХIара хъехархоцо хьагойтар, къаман мотт лорабара тIехъе хьинаре къахьеге лаьрхIа ше волга. Таханара кердадараш юкьелoaцаш дIабахъа безаш боккха болх ба меттацарбар, ураотташ латгача къонача тIехъено къаман меттацара моттиг эггара лакхе лоаттаергийолаш.

Техьарча шерашка къаьстга боккха болх ба вай мехка, иштта кхьидолча лоалахарча мехкашка наьна метта гIулакх хьалдоаккхаш, из къонабарашта юкьедикка боаржабеш лоаттабер. Тхьовра денз хьадена да, наьна мотт къаман хIара сага дег чу

боча, хьамсара болаш лебе безилга. Наьна меттаца бувзам болаш да къаман Iадаташ, оамалаш, культура, истори.

Хьай меттаца Iа оалаш дола хIама цхьаккха а кхыча, хийрача меттаца оалалургдац хьона иштта хоза, цIена, дег чу дужаш. Цудухъа тахан вай хъехархоша цу оагIонца дIахьош бола болх хам баь варгвоацаш ба! Из кхетадеш, хIара цIагIа, хIара берага наьна мотт лебайта беза вай, зIамига долча хана денз Iочудила деза бера дег чу, къаман мотт хам баь варгвоаца ганз йолга, жовхьар санна лорабеш, боча болаш лелабе безилга.

Яхьий программа шин даь-

къа ийикъа яр. Массайолча оагIорахьара шой начIал, говзал гойта аьттув бар хъехархой. Иштта цар шой гойтама балхача дIахьекхар, бераш тIаозаш, наьна мотт цар дегашта ма могга чIоагIагIа безаболийташ шоаш малагIа болх лоаттабу. Урокаш шоаш мишта дIакхухь гойтарал совгIа, литературни, хореографически, вокални номераш гойтар цар. Таханара хъехархо, духхьал урокаш енна ца Iеш, тайп-тайпарча кхьидолча оагIонашца а начIал дола говзанча волга бIаргадайра гулбеннарашга. Кхелахоша теркалде дар из деррига.

Бера дог сомадоаккхаш, урокацара безам чIоагIбе ховш,

моллагIа йола урок дега тоам беш дола хIама санна духхьалъяхъа хъехархо ховш хила везилга гойтар цига. СКФО дешара оагIонца баьккха лоархIаме гIа бар из. Iадаташ, оамалаш, истори, культура тайп-тайпара яле а; къаман метта кIоаргал, хозал кхувш латгача тIехьенга долгача тайпара дIакхачийгара тIехъа шоаш берригаш цхьана этта латтилга белгалдир Кьилбаседа Кавказерча хъехархоша. ХIаьта из эггара лоархIаме гIа бола болх ба тахан! Къаман метта хьал тоадеш хила деза вай, из мел бIаьхий ба, зовне бекаш ба, дег чу кIаьда, мерза, тайжа, бужаш ба къонабарашта хьалхадоахаш!

Буро кIалхарча ишкола дешархошта дийцар волонтерий балхах

Гаьгенаькъан Мартина

ЛоIамхой тароний центра болхлоша Буро кIалхарча ишкола дешархошта дийцар волонтерий балхах, яхаш, хоамбу «Сердало» газетага из кхетаче вIашагIбеллараша.

«Кагирхой политикан викалий кхетаче хилар №1 йолча Заьзганаькъан И. Б. цIерагIча ишколерча берашца. Из вIашагIбеллаяр, дешара балха чуйоагIаш. Юкьарлон болхлоша из дIаяхьар бахьандар, кхувш йоагIача тIехьенна лоIамхой гIулакха маIан до-

взийтар, цу даькъ тIа хила ловш бараш совбахар.

ЛоIамхой дуне довзийтачул тIехъагIа, дешархой раьза хилар цунна юкьебала, шой кхоллама таронаш йоаржае, проекташ оттае», - аьлар хоамо.

Кагирхоша ЦIечой Исропила, Гойганаькъан Дале

шой къамаьл хетадир волонтерий гIулакхацарча лоархIамедарашта, вахара экологен, денала оагIонна, из болх берашта хьалха латгача кертерча декхарашта. Бераша дукха хаттараш делар, иштта дакъа лаьцар волонтерий болх бувцача къамаьла юкье.

«Къонача эскархой боарам» яха проект я вай мехка дIахьош

Аьххенаькъан Марем

Россе мехкашта юкье, эггара хьалха вай мехка йоаржайир «Къонача эскархой боарам» яха ерригача Россе проект.Тема кийчон балха юкье дакъа лоацаш хилар 14 шергара 18 шерга кхаччалца бола ондаргаш.

Мехкадаь зарбан болх лелабераша белгалдечох, из проект йоаржае хержача 8 мехка, 18 шахьара юкье хилар вай мохк а. Тоабанца болх дIабахьар, вIаший гIо деш хилар, иштта кхьидараш мишта хила деза гойташ, къахьийгар 500 совгIа волча къонача эскархоцо.

«Ишттача проекташ бераш Iомаду шой Даьхе еза, истори лархIа, шой овла бовзаш хила», - белгалдир вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас.

Белгалде деза, из проект «Кагирхойи бераша» яхача къаман проектанна чуйодаш, Ерригача Россе эскарре Iабехарий Денна хетаяь йолга.

Даяхача замо йита йоккха тлехъале

Галгъайчен дешархошта бовзийтар Малсагананькъан Кураза Фатимай кхоллам

Газдананькъан Ахьмад

Долакха-Юргарча культуран Цагъа, «Дешархошта культура» яхача культуран-дешара проекта чудаогъаш, «Галгъай илли» яха кхетаче длайихьар, из хетаяь яр галгъай къаман хьалхара поэтесса Малсагананькъан Кураза Фатимаяь 125 шу дузаш хилара. Цу кхетачен доакъашхой хилар моттигерча ишкола дешархой. Царна лаьрхъа кийчъяьяр дика дешара программа, цо налараш хьайийллар галгъай литературно-ашарий ладатий дуненна.

«Кураза Фатимас доккха дакъа юкъеденед, галгъай поэзи дегъайоалайра. Цун дика шоайла влшагъкхеташ дар халкъа оаз, иштта таханарча заман халкъа дешаш. Цун оаз, илли длаалара оамал дукхача илли оалача ноахалашта керттера йолаш хьаера. Цул совгъа, из яр галгъай актрисех цаг, керттерча къаман театра искусствоца», - аьлар «Сердало» газетга из кхетаче влшагъеллача культуран-салоама моттига исбахъален кулгалхочо Манкенанькъан Зинас.

Малсагананькъан Кураза Фатима - цихеза галгъай культуран викал. Зламига йолча хана

денз, из тлакхувш хиннай халкъа кхоллама, къаман иллешта, хьакъалерча даьй дувцарашта. Иштта культуран юкъеяларах, цо ший кхоллама болх длаболабир.

Ше дунен тла йлаьха ца яккхача хана, цо кляд ца луш къахьийгар галгъай ладаташ дегъадоаладеш, керда исбахъален кеп лохаш, цунца цъяна халкъа овлаш доа ца деш.

Дукхача кепара ба Малсагананькъан Фатимай кхоллам. Ший балхаца из кхоачар галгъай исторе хлара деннарча керттерча темашка; сий, эхь, эздел яхача дешашка. Цун йоазув клоаргга психологи йолаш,

метта говзал, къаман метта хьал хоалуш дар. Исбахъален балха кепара глолла, цо галгъай къаман оамал длагойтар.

Цкъа йийшача йицлургъоацаш, хулар цун статьяш, цо даь йоазув белгалдоалаш хулар ший чулоацамца, къаьстта галгъай метта хозал, цун клоаргал белгалъеш бар цун дукхалга бола болх. Лирически клоаргалга диллача, цъханкхеташ хулар цун байташцара дешаши мукъами. Цар длаьхий дир галгъай литература, новкъостал деш дегъада, цо хьакхеллар галгъай литературан цъа дакъилг, цун мотт, исбахъален тлаэцар.

Кураза Фатимас гойтача масало длахо низ белар къонача поэташта, мукъамхошта, тохкамхошта, безам болаш къахьегаш хьабоагъа наха галгъай мотт дика дегъадоаладе, иштта галгъай къаман культура кердача боарам тла яккха.

Малсагананькъан Фатимай биографи, цун кхоллам бовзара тлехъа йоккха галгъай къаман культуран экскурси хилар. Берашта дайзар цу кхоллама сагахдар санна, даяхача ханашкардар а, иштта халкъа хургдар а шоайла малагъа бувзам болаш да.

Кхетаче длаьхош, дешархошта дайзар къаьстта исбахъален оагъув Фатимас малагъа лелаяьй, цо малагъа лар йитай къаман литературе, иштта ашарий искусствее.

Къаьстта йола терко тлаозаш хилар цига хозаш хинна Малса-

гананькъан Фатимай иллеш, ашараш. Дешархошта хьалхашка араваьлар халкъа артист Тиймарзананькъан Галихан, цо гойтар цун цихеза иллеш. Цо тароелар къонача ладувглархошта кхьича тайпара уж тлаэца, еррига поэтически хозал йовза.

Малсагананькъан Фатимай кхолламá мах оттабе тахан атга дац. Дукха ха я цун байташ галгъай культуран дошоча ганза чуйолхаш йола. Дукхача шерашка денз Кураза Фатимай иллеш вайна хозаш да телевидене а радио а глолла. Цун кхоллам чубоагъаш ба Галгъайчен Хамхой А. церагъча Паччахьалкхен филармоне балха, цо тешал ду из кхоллам лергбоацаш хилара, иштта тахан республикан культуран вахара юкъе лелаш хилара.

Кхувш йоагъаца тлехъенна из дика таро я тахан, исторе урок хинна а ца леш, къаман культура, искусство лелаяра. Галгъай къаман культуран болх тохкаш, тахан кагирхоша клоаргалга кхетаду мичахъара хьайоагъа галгъай искусство, малагъа халонаш ла езаш хиннаб даяхача заман нах, мишта лорадаьд цар цу юкъе глолла шоаш санна бараш кхы боацилга, хьагойташ шоай эздий гулакхаш.

Иштта галгъай культуран керте лаьтта бола уж нах бовзарца мара, тахан ха йиш яц кхувш йоагъаца тлехъенна а ше мичара хьаяьннай, къаман хургдолчун хьалхашкара шоай бехктокхам мел боккха ба.

Лоаман моттигашка, цъхьакъа хин хьайра корайир

Коазой Мадина

Вай даьй баьхача лоаман тхьоврача юрташка тохкама балхаш длакхуваш болча ЖТайрахъа-Ахабоарзен музея болхлошта цъхьакъа хица кхетастаю хьайра гучаяьлар.

Лакхера Пхуй яхача юрта кораяьй из. Ший хана из малагъа тайпа болх длаьхош хиннай ховргда тохкама балхаш чакхдаьлча, хлаьта тахан музея болхлошта белгалдечох, хин хьайра хиннай из. Цу тайпара болх длакхиваб цар Туумагъа, Фуртоуг, Маьшхи, Навкасте, Юкьера Оздик яхача галай моттигашка гучаяьннача хьайрашца.

«Хий додача оагъонца хьалъяь я уж ерригаш. Маркхал юкъе боацаш длаьхош хиннаб из болх. Вай Илманца, культуранца, истореца боккхача лоархъаме да из деррига», - дийцар тхога музея болхлоша.

Ширача исторега

Йоачинга вординг корайир лоаме глалаш меттаоттаерашта

Гаьгенаькъан Мартина

Блаьшераш хьалха денз, хьадоагъаш хиннад вай къаман кхалнаха юкъе тха хувзаш, оалхаш дола гулакх. Тайп-тайпара хламаш тхах хьаеш баьхаб вай кхалнах. Тахан цар начлалах хьага мегаргволаш да. Клувсаш, тлехкараш, барзкъаш, иштта кхьдараш хьадеш хиннад цар говзал йолча кулгаша.

Тхьоврача сурташца тоадеш, исторецара клоаргаленаш дика йовзача Дзарахананькъан Зейнапа кулгал деш, хьадеш дола тхан клувсаш Москверча, Санкт-Петербургерча, Казахстанерча, Финляндерча халкъашта юкьерча гойтамашка хьокха увттадеш, массане лакха мах оттабеш хьадоагъа. Басар даьча тхах, фертах Ихилгананькъан Райшата хьадеш дола клувсаш а иштта цихеза да.

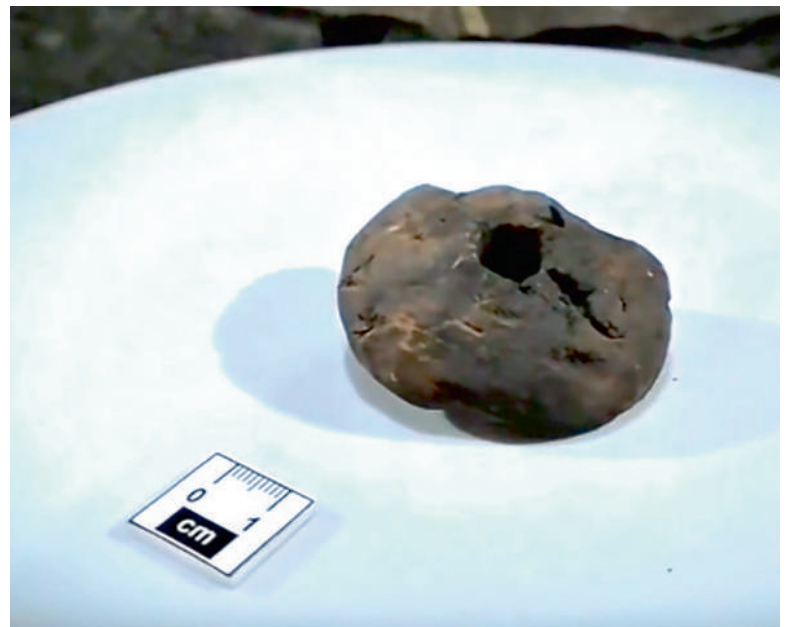
Ткъаь тайпара дола уж, хлара суртаца цъхьаца маан гойташ хьадаь да. Глалаш меттаоттаеш, лоаман моттигашка къахьегаш боакхача болхлошта, из болх длаболабаьча хана денз, вай тхьоврача истореца дувзаденна дукха хламаш кородаьд. Археологий бе кхьачар аьшках хьаь тхьанка леладу хлама, тхьанка озаш йола турбилг, берий нахъара маьчеш, иштта кхьйола 100 - 300 шераш хьалха хинна хламаш. Лохера Пхуй яхача галай моттиге кораяьй тахан кхалнаха тха хувзаш лелабаьча гирсацара дахчан герга оатхал.

«Иштта йолча хламаша тхьоврарча даьй вахарега гулакхаш дикагъа довзийт вайна. Тахан боккха лерхлам болаш да из деррига, хлана аьлча из къаман истори да», - аьлар археолог волча Мадуров Дмитре. Тха хувзар яхар вай кхалнаха хлара цагъа дика шаьрбаь лелабеш болх хиннаб.

Тха йоачингаца кхестадаеш, цъхьатарра диткъдеш, цохтай хьадеш къахьийгад цар.

Лоаман юрташка кораяьй йола хлара хлама вай къаман истореца чоагъа лоархъаме я. Историкаша, Илманхоша, археологаша къахьег царга глолла вай истори ма дарра довза, хиннача тайпара хьа-

оттаде гертташ. Глалаш меттаоттаеш къахьегаш боакхарашта длахо а дукха хламаш корая мег, аьнна хет; хлана аьлча, вай даьй баьха, цар къахьийга моттигаш я уж, цар леладаь дуккхадараш лаьттан клалха дисад хана ййоахалца.

Лакха говзал йолаш хинна суртанча

Инаркъанаькъан Абукара Даьхен моттигий хозал гойтай

Вай къаман вахаре кезига бац, кхоллама накъ тIа хьинаре къахьегаш хьабаьхкнах. Царех цаI - Инаркъанаькъан Малсага Абукар. Даьхен моттигий хозал гойташ, ший говзалца дукха хIама чулоацаш, баьхарех ва из саг. 1918-ча шера ардара бетта 15-ча дийнахьа малхаваьннав хургвола суртанча. Цун да Наьсарера тикаш лелаш саг хиннав. ВорхI йиша, ши воша волча дезале чоагIа лоархIар къахьегаш хилар.

Муцолганаькъан Хадишата чоагIа терко еш ураоттабир ший дезал, дикача хIаман тIехьа цар оамал тоае хьожаш. Абукар, кхийна ваьлча, Доврбиканаькъан Гаьзеца Ленинградерча Лакхерча исбахьалентехнически институте (ВХТИ) деша вахар.

Революци яьнначул тIехьагIа, хьаотташ лаьтта шахьарера вахар даггара кIеж йоаш дар, вай къаман юкье оалача беса, теркалде этгача. Кагирхошта хьалхашка иллар бIаьха, шера никъ бар, кхоллама вахаре вугаш. Петров-Водкин Кузьма яхача хьехархочунгара дIадоладелар царна цу оагIонца дувзаденаьнарш, кIоаргаленаш йовзар. Кхоллама балхаца лораде дезараш малагIаш да къаьстта цу сагагара хайра царна.

Бакьда, дерригнех чакхванна, ший никъ хержар Абукара. Наьсаре - ший шахьаре цаIавера из. 70-ча шерашка суртанча говзал гойташ къахьега доладелар цун кулг. Культуран оагIонцара суртанча волаш болх беш, тикашка, ишколашка, шахьарерча тайп-тайпарча моттигашка эшаш дола гаташ, улгаш кийчдеш Ленинградерча институте ше Iомадаьр, хьийцар юкьелоацаш къахьегаш вар из.

МоллагIа хоза хIама ший къаман юкье, ший мехка доаржаде ловра цунна. Кхоллама балхаш деш хиннача ший лабораторе воккха говзанча вар из. Бокьонца самукьадалар цу чу хулар цун, ший басарашта юкье. Суртаца ший дега уйла, нигат довзийта аьттув бар, хIаьта ше хьадер наха дезаш хилча-м бокьонца ткьамалвоалаш, дог айлуш хулар суртанчан. Наха юкье чоагIа кIаьда, атта оамал йолаш, Имерза саг волаш вовзар Абукар. Цун гаргара саг йолаш хиннача пианисткас, республикан цихеза кхоллама болхло хиннача Инаркъанаькъан Макшарипа Тамара мугIараш хетадир цунна:

Са да халхар деш вар бера хана,
Нанас илли оалар цьхан хана,

Даь-вошас Абукара сурташ дехкар,
Деррига а шорттига - майрал йоацаш...
Царна эшацар йоккха сцена,
Дега тоам бе шоай начал мара,
КIоаргга илла дег чура хоза кхоллам.

Цьхьакха цун гаргарча сага, ашархочо, цIихеза кхоллама болхло хиннача Инаркъанаькъан Хасолта Мадинас дувц:

- Абукар са дега боча вар, цьха шорттига, дог хьоасташ бекача мукьама тара хетар из. Цо болх беш хиннача, басара хьаж латгача пьхоалле чуйялча, цьха ший тайпара дуне гора са бIаргашта. Цо беза лоархIар ший кхоллам, деррига а йоккхача говзалца кхолла хьожар. Ше мел леладер, йоккха цIи езаш леладеш дацар цун, дега салоIам хулаш, шийна тIехьа хоза лар йита гIерташ, наха тоам бе хьожаш леладеш дар. 1992-ча шерарча тов бетта 26-ча дийнахьа хьадар доккха начал хиннача цу сага вахара никъ. Цох диса балхаш из везаш, цун кхоллам лоархIаш хиннарий дегаш хьесташ даха дисад... Дикал йоаржае гIерташ къахьийгачун тIехьа юса лар сийда, хоза, беркате хул!

Охценаькъан Ислам

Беркате дола хIама хьаллацара оагIонаш

Ишколашкарча кружокашка гIолла керда аьттонаш дарж

Газданаькъан Ахмад

«Дешар» яхача къаман проекта «ХIара бера аьттув» яхача федеральни проекта гIолла, мехкарча ишколашка дуккха дикаш доаржаде аьттув ба. Кружокашка гIолла берий начал довза, кхоанарча вахаре эшаш йола професси харжа йиш я тахан.

Къаьстта дика дIабода из болх, МагIалбикерча ишколашка кердадараш юкьелоацаш, берий вахара накъ тIа пайдане хургда аьнна мел хетар хьаллоацаш. Дукха тайп-тайпара оагIонаш да ишколо берашта духьалкхухьараш, цар хьахаржа аьттув бараш.

Дика масал хинна латт цу оагIонца МагIалбикерча №2 йолча ишколе дIахьош бола болх. Веб-дизайна кружок я цига хьайийлла. Кулга лдер ва лакха говзал йола хьехархо Хазанаькъан Самаил. Тахан къаьстта из кружок иштта эшаш, берашта юкье лерхIам болаш хилар сенца дувзадена да тахка этгача, таханарча вахаре веб-дизайнаца дувзаденаьнарш эшаш, лоархIаш хилара тIадодаш да деррига.

Хазанаькъан Самаила тела урокаш боккха чулоацам

болаш я. Юзабилитеца дувзаденаьнарш шаьрду цун дешархоша. Сайта интерфейс атта кхетаеш хургдолчча тайпара хьаоттае, цьхаьца наха паргIата, атта хета оагIонаш хьакхоллаш къахьег цар. Цу гIулакхаца дувзаденаьнарш

дикка шаьрдеш хул дешархой, чоагIа дог ураьтте.

Хургволча ИТ-говзанча балхаца эшараш Iомаде аьттув ба кагирхой воккхача хьехархочунца. Тайп-тайпара моттигаш юкьелоацаш, хьаоттае безаш болх ба из, цунга хьеж-

жа, къонача тIехьенна массадар довза чам хул. Таьрахьаш-царча экономикан оагIонца боккха пайда боаржабеш я МагIалбикерча ишколера кружок.

Тахан вай теркалде да «ХIара бера аьттув» яхача про-

екто дешара оагIонца мел доккха дикаш доаржаду. Белгалде деза, иштта йола кружокаш лакха говзал, начал дола кагирхой ураоттабара тIехьа тахан геттара лоархIаме йолга, вай къаман вахаре.

Галгайчен МКЖР хьабийлар «Жожаглатера оаз» яха гойтам

Газданаькъан Ахьмад

Галгай кьам мехкадхакхара дагалоаттама Мемориала моттиге хьабийлар гайлггай поэта, йоазонхочун, журналиста Чаккенаькъан Тегала Ювсапа хетабаь гойтам. Цо тлахьех лорабара, тлахьенна длабалара кьаман лаяп лайнача, цун халонех чакхваьннача денал долча сагах бола дагалоаттам. Документальни кадрашка, архивни материалашка, мултимедийни гиршашка гюлла гойтамо хьаделл гулбеннарашта хьалхашка цу сага вахар, кьизача ханашка цо лайна халонаш.

«Керттера моттиг длаоацаш я «Жожаглатен оаз» яха Чаккенаькъан Ювсапа повесть.

Из духхьал повесть хинна лац, цунга гюлла вайна хозаргда Сталина блехача гюларо вай кьаманна тладенача лаяпах, СССР миллионаш бола нах цар халакбарах», - аьлар «Сердало» газетага гойтам влшагбеллараша.

Чаккенаькъан Ювсапа вахар саг ца тешшал члоаггача денала масал да. ГУЛАГА ворхI набахтенах чакхваьннах из, цу юкьегюлла тькаь кхозза этапах вугаш.

Цу халонашка хьежжа доацаш, ший кхоллама болх цо соцабанзар. Цун литературни тлахьале - жожаглатера оаз я, вай тлахьенга шоаш лайнар дувца йиш йоацаш бисарий оаз я из.

Мехка гойташ да «Це зигаш» яха кино

Газданаькъан Ахьмад

Яндарерча культуран ЦIагIа кхетаче хилар, из хетаяь яр Гирма тIема хана лораяра 85 шу дизара. Из керттера цхьа дакъа да Сийлахь-боккхача Даьмехка тIема.

«СалоIача юкьа кино хьажар» яхача лаьрхIача кьагирхой тIема-исторически фестивала программана чудаогIаш, хьажа баьккарашта гойтар режиссера Белосохов Дмитре даьккха «Це зигаш» яха исбахьален фильм, цо кхоачаву тIема шерашка, из гойташ да Коталон низ, сага денал.

Хьожаш хиннарашта члоагIа дезадалар из. Ши блъь гаргга саг вар цига вена: дешархой, боккхагIбараш. Уж, йоккха терко тIаьйохиташ, турпалхошца цхьана сагготдеш, хьажар котало яккхарга. Цу кинога хьажаро юха а кердача оагIоряхьа уйла яьтар нахага, цу ханашка вай советски халкьа тIабенача балан, цар сий дир моастагIох вай хьамсара мох кIалхарбаьккхарий, из лорабеш лаьтгача бIухой», - аьлар «Сердало» газетага Яндарерча культуран ЦIен исбахьален кулгалхочо Йовлой Мадинас.

Кино гойтаро белгалдир, исторически дагалоаттам биццабар, из искусствай оагIонга гюлла гойтар лоархIама долга.

Дикача гюлакхий дийнахьа, Галгайчен культуран болхлоша сомий гаьнаш длаегIар

Газданаькъан Ахьмад

Дерригача дунен дикача гюлакхий ди долаш, МагIалбика кхален культуран-салоIама центра болхлоша длабихьар экологически болам. Цу дикача гюлакхе дакъа лаца гулбелар кхьаь юрта нах - СоагIапчара, Инаркьера, Дабе-Юртара. Керттера длабихьа болх бар 36 сомий га дIаьогIар моттигашкарча культуран ЦIеной доакьош тIа.

«Цига вийха хиннача

говзанчас-беш лелаярхочо наха хьалхадаьккхар гаьнаш мишта дIае еза, уж дикагIа дIалатара эшар фуд», - аьлар «Сердало» газетага МагIалбика кхален КДЦ.

Боламо хьагойтар, из санна долча дикача гюлакха юкье, шоашкара дакъа юкьеда безам бараш вай дукха болга. Цунца тоалу вайна гонахьара Iалам, хозлу доазонаш.

ХIара га дIаьогIар - из бектокхаме хилар да тлахьа тIабоагIарашта хьалхашка, цунца гойт шоай хьамсарча лаьттан дикала уйла еш хилар.

Магасе лекци йийшар, даар цаловш хиларца ювзаенна

Гаьгенаькъан Мартина

Галгайчен Магасе дIаьихьар «ВолонтIарашта юкье даар цаловш моттигаш каст-каста хиларах бола хоам гулбар» яха лекци. Из моттиг дIаьихьар кьонача доакьашхошца, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Галгай Республикан лоIамхой тароний центра зарбан болх лелабераша.

«Волонтерий Могашал бахьан долаш» яхача болама чудаогIаш, лоIамхошта хьалхадаьккхар цу лостамагIа дезар, иштга даараш цаловш долча хьалах нийса хоам гулбар волонтерашта юкье, дарца дувзаденна могаш воацаш хилар хьалхара нийс-

деннилга хьагойташ, кхерамзлен Iалашо яр, из лорага вигар, гулбаь хоам нийса дIаьазбар», - аьлар хоамо.

Баркал аьлар массанена, хьа мел венача сага, цар бектокхаме хиларах- цу тайпара кхетаченаша новкьостал

ду волонтерий юкьарло массехк хоам бовзаш хилийтара», - аьлар лораша.

Дика гүлакхаш карагдудвлараш

ВОС Палгайчен РО новкюостал деш я бларгса дейнарашта

Гаьгенакьсан Марина

Кхыметтел могошалца дувзаденна доккхий хатараш нийсделча а, сага карагдоалар ше лаьрхлачунга кхача, ший деглацара низ ураоттабаь толамаш даха. Цхьайолча хана, могошал эшаенна болча наха гойташ долча толамаша цецвоаккх. 32 шу да Палгай мехкара Ерригроссийски бларгса доацача наьха юкьарлоно (ИРО ВОС) деналера гүлакхаш гойта. Бларгса дейнарий юкьарлонна вахарах, иштга йоккхача проектах дийцар «Сердало» газетага ИРО ВОС кулгалхочо Саганакьсан Амира Адама.

- Мичара хьаболобелар никь Палгайчен бларгса дейнарий, сенца бувзалуш ба из?

- Тха цхьанкхетар хьакхеллар 1993 шера Палгайчен бларгшата хлама ца гуш а, клезига мара ца гуш а болча наха шоаш аларах, даяхача ханашка Нохч-Палгай регионални бларгса дейнарий юкьарло яр из. Палгай пачахьалкхе меттаоттагьчул тлехьагьла, бларгса доацарий тоабо кхайкарал дир, Централни Ерригроссийски бларгса доацачар правленега дехар деш, Палгай моттигера организаци хьакхоллар. Из хьаллаьцар 1993 шера аьтинга бетта 22-ча дийнахьа, цудухьа палгай отделени вшагьайолла таро хилар. Хланз укх сахьате тхо доккхьагьла дола мах боаккхаш доаца цхьанкхетар да, укх ткьаь итт шера совгьла йолча хана, тхоай болх длахьош хьа а доагьла.

- Малагьла кертгера декхараш да шун цхьанкхетара хьалхашка латтараш?

- Тха кертгера декхар - цхьана болх длабахьар да, халла мара хлама гуш боацача нахаца. Оаха новкюостал ду цхьаьца йолча халонех уж чакхбоахаш, кьаьстта хлама гуш цахилар баьхан долаш царна нийслуш йолча. Тхона хьалхашка латта декхар да уж юкьарлон вахарга Юмабар, вахара оагьув хьаллоацача кхетаченашка уж дакьа лоацаш хилийтар, масса оагьорахьара уж хьаллацара лалашо яр, хлама гуш бацар аьнна, тахан латташ долча вахара хьалха бола хоам царга кхачийтар, доал деча дакь тлара хьалаш леладара хьакьхьа царна новкюостал лоттадар. Тхадар ца мара доаца цхьанкхетар да, бларгса дейнаца залпахьашта новкюостал лоттадеш.

- Адам, малагьла хьале ба тахан Палгайчен бларгса доацараш?

- Тха учете 500 совгьла саг ва. Вахара ганза беча хоамах, мехка виь эзар совгьла бларгса дайна залпахь ва. Оаха новкюостал ду цу наха баха, социокультурни, физкультурно-унахценон хьал меттаоттаде.

- Малагьла мах оттабергбар ла тахан бларгса дейнарашта деш долча новкюостала? Малагьла

башхало я цунца, дладахача 90 шерашка хинначунца нийсдича?

- Оаха каст-каста длахьу юкьарлон-дешара, спортивни салолама кхетаченаш. Айхха бувзам лелабу мехкара залпахь хьаллацара дакь тла. Тлехьарча хана вахара дакь тла йоккхатерко лоттаеш хиларах, хоамий-технологически хувцамаш хиларах, иштга коммерчески йоаца оагьув дегьаьрах, бларгса доацарий шоаш маьхалбахара йола таронаш йоккхий я.

Цунца цхьана, кхоачашданза декхараш дус, уж лоархьламе а да бларгий са дейнарашта, иштга берригача залпахьашта. Масала, тха, таханарча денга кхоачаш, библиотека яц бларгса дейнарашта лаьрхьла йола, иштга спортивни ишкол яц, тгайцаьц Юкьара республикански вахара хьал меттаоттадара залпахь программа.

- Бераш массазарча вахарга дахара программаш кхоачашхой оаш?

- Тхо хьож бларгса доацача берашта-залпахьашта новкюостал де. Дукха царна лаьрхьла говзанча хьехамаш вшагьидехк, иштга «Малх» яхача топпара пхьегьлан пхьоалле викторинаш длахьу, «Дийлла дуне» яхача салолама центре хул. Оаха иштга кхоачашгьаьй «Замигача чемпионашта теннис» яха проект, цунна чуйоагьаш яр истола тлара теннис (бларгса дейнарашта). Секци болх беш я Республикански цен-

тра дакь тла, шоаш гаьна болаш берашта-залпахьашта дешар длахьош. «Сурташцара книжкаш зламигача бларгса доацарашта» яхача Фондаца бувзам лелабахарах, тха таро я зламигача берашта мультисенсорни книжкаш лоттаде.

- Мишта тлаьц бларгса дайнараша шун болх?

- Тха юкьарло члоагьла хьинар долаш я. Тха организацие вахаре дакьа лоацаш ба тайп-тайпарча хаянна нах. Хларане таро я шийна дезар харжа. Тхоайла новкюостал ду, цхьана дегьлаахара дола хьалаш хьакхолл.

- Малагьла хаттараш хул офисе хьаухача наьха?

- Каст-каста цар дех санаторно-курортни дарба дара путевкаш шоашта ялар, тайп-тайпарча льготех доагьла новкюостал дар. Иштга ира латт тахан вай республике бларгий са доацача берий беша гүлакх. Берий дай из хаттар дахьаш боагьла, иштга вахар хьаллацара гю дезараш а ба. Уж а кхьдола хаттараш а оаха дувц бехтокхаме болча кулгалхьошца, уж кхоачашдара йола таронаш лохаш.

- Шоана ма хетта йий Илдарха-Палий тла хьайийлла «Дийлла дуне» яха бларгса во долча наьха салолама ха даяхьара йола центр, иштга цигара «Малх» яха топпара пхьегьлан пхьоалле?

- «Дийлла дуне» яха салолама центр, иштга ший тайпарча йола «Малх» яха топпара пхьегьлан пхьо-

алле хиларо тха таронаш шерийр, залпахьашта новкюостал лоттадеча дакье. Цу центра майдаш тла длахьухь тайп-тайпарча кхоллама кхетаченаш, цига дакьа лоацаш ба залпахь, иштга Палгайчен хьаьший, бахархой. Цу моттигашка нах лемаб, цар шоай кхоллама болх длахьу, дегьладоаладу шоай начлал, нах бовзара хьал.

- Фуд тлайоагьлача хана оаш де лерхлар?

- Дика а хеташ, белгалдаккха лов сона оахош вахара центр хьалье йолаьй хилар, цига тха юкьарлон викалаша керда дешар, кердадараш юкьедахар Юмадергда, кхоллама болх длахьоргьба, шоай проектах кхоачашгьергьа, дика мукьа ха длахьоргьа. Кьилбаседа Кавказе цхьа Палгайче мара яц цу тайпарча центр йоацаш. Тхо члоагьла раьза хургда Палгайчен бларгса доацача наха из центр хьальгьара моллагьла дола новкюостал даьча сага.

- Физкультура члоагьла лоархьламе я вайх хларанена. ИРО ВОС кийчхой спортивни дакь тлара кхетаченаш?

- Физкультура, спорт доккха дакьа длаолацаш я бларгса дейнарий вахаре. Укх тлехьарча шерашка оаха цхьаьца йола проектах, программаш кхоачашгьаьй, уж лаьрхьла яр Юмабара спорта (бларгса дайнарий спорт). Цунна чуйоагьаш, оаха теннисах ловза Юмабалара секцеш хьайийллар; гандбол, волейбол езарий таронаш шерийр, шашкай, жлакай моттигаш кхел-

лар. Оаха даим длахьухь моттигера, мехкашга юкьера ерригроссийски боарам бола яхьаш. Цу кхетаченашка дакьа лоацаш хул Россе тайп-тайпарча моттигашкара спорт еза бляш совгьла бола нах. Цул совгьла, ИРО ВОС тоабо спорта дакь тла вшагьитох курсаш, иштга семинараш. Кховзткьа итт совгьла саг цу тайпарча дешар дешаш хилар. Дукхагьла йола проектах кхоачашийр Палгай Республикан спорта Министерствон, иштга президентски гранташ хьаллоацаш.

Залпахьашта дукхагьла новкюостал дара, тхо дикагьла дакьа лаца дезаш да грантови яхьашка, ИРО ВОС балха юкье.

- Дика хлама де шоай таро хилча, эггара хьалха фу дергдар оаш?

- Укх наькьа сона ловра, из центр хьальгьара болх кхоачашбе. Из цахилоар тха таронаш члоагьла юхайоах. Иштга сона ловра дика коммерчески проект хьаелла, цох пайда эцаргьболаш наха.

Лоацца биографи:

Саганакьсан Амира Адам ваьв 1984 ш. Навсарен-Шажьаре.

2001 ш. цо яьккхар Навсарен №2 йола юкьера ишкол.

2007-2010 шш. из дешаш хул РФ унахценон Министерствон Кисловодскерча лорий колледже.

2011-2014 шш. деша ваьгьав Иркутскерча пачахьалхен университета психологе факультете.

2006 шера цох хилар Палгай мехка РОО ВОС доакьашхо.

2011 ш. Адам хержар моттигерча Палгай Ерригроссийски бларгса дайнарий юкьарлон кагирхой цхьанкхетара кулгалхочун дарже.

Цу балха тла волаш, массехк проект кхоачашгьаьй.

Саганакьсан Адама хьайийллар моттигера хьалхара компьютерни центр, цо таро лора могошал эшаенача наха технологеш Юмае.

2016 ш. из кулгал де оттаву Ерригроссийски бларгса дайнарий юкьарлон моттигерча дакьа.

14 КАБХАТАШ

Извещение

о проведении повторных торгов в электронной форме по продаже арестованного имущества

1. Организатор аукциона, продавец: Территориальное управление Федерального агентства по управлению государственным имуществом в Республике Ингушетия (далее — ТУ Росимущества в РИ, Организатор торгов).

2. Форма аукциона: аукцион в электронной форме, открытый по составу участников и по форме подачи предложений о цене имущества (далее — аукцион, торги).

3. Место проведения аукциона: аукцион проводится на электронной торговой площадке «Сбер А» (АО «Сбербанк - АСТ»), в сети Интернет по адресу www.utp.sberbank-ast.ru (далее — ЭТП «Сбербанк - АСТ», ЭТП).

4. Дата и время начала приема заявок на участие в торгах - 20 ноября 2025 г. с 09:00 ч.

5. Дата окончания приема заявок на участие в торгах — 05 декабря 2025 г. в 17:00 ч.

6. Время и место приема заявок - заявки подаются круглосуточно в период с начала приема заявок до окончания приема заявок через электронную торговую площадку «Сбербанк - АСТ» в соответствии с порядком, указанным в настоящем извещении, а также в соответствии с регламентом ЭТП «Сбербанк - АСТ».

7. Дата, время и место подведения итогов приема заявок на участие в торгах — 08 декабря 2025 г. в 10:00 ч. по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Победы, д. 3.

8. Дата, время и место проведения торгов (подведения итогов торгов) — 09 декабря 2025 г. в 10:00 ч. на ЭТП «Сбербанк - АСТ».

9. Сведения о выставленном на торги имуществе:

Лот №1: заложенное недвижимое имущество должника Дзагиева А.А.: квартира, общая площадь 88, 8 кв.м, кадастровый номер 06:01:0800001:3180. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Гарданова, д.27а, корп. В, кв. 12. Начальная цена продажи - 1 712 445 (один миллион семьсот двенадцать тысяч четыреста сорок пять) руб. 62 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 50 000 (пятьдесят тысяч) руб. Шаг аукциона - 10 000 (десять тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Дугаева Т.И. от 13.11.2025 г. № 06020/25/735969 о снижении цены арестованного имущества.

Лот №2: заложенное недвижимое имущество должника Гагиевой З.Б.: жилой дом, общая площадь 100 кв.м, кадастровый номер 06:01:1200002:2196 и земельный участок площадью 500 кв.м, кадастровый номер 06:01:1200002:794. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, Малгобекский район, с. Верхние Ачалуки, ул. Горная, д.10а. Начальная цена продажи - 1 890 400 (один миллион восемьсот девяносто тысяч четыреста) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 50 000 (пятьдесят тысяч) руб. Шаг аукциона - 10 000 (десять тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Дугаева Т.И. от 13.11.2025 г. № 06020/25/735970 о снижении цены арестованного имущества.

Лот №3: заложенное недвижимое имущество должника Алероева С.М.И.: квартира, общая площадь 130 кв.м, кадастровый номер 06:01:0800001:3084. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Гарданова, д. 27а, корп. В, кв. 54. Начальная цена продажи - 1 879 520 (один миллион восемьсот семьдесят девять тысяч пятьсот двадцать) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 50 000 (пятьдесят тысяч) руб. Шаг аукциона - 10 000 (десять тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Дугаева Т.И. от 13.11.2025 г. № 06020/25/735968 о снижении цены арестованного имущества.

Лот №4: заложенное недвижимое имущество

должника Цицкиева К.Х.: квартира, общая площадь 102, 2 кв.м., кадастровый номер 06:04:0000003:855. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, Назрановский район, с.п. Яндаре, Новый микрорайон, д.16/17, кв.12. Начальная цена продажи - 3 019 200 (три миллиона девятнадцать тысяч двести) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 100 000 (сто тысяч) руб. Шаг аукциона - 20 000 (двадцать тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Назрановскому району УФССП России по Республике Ингушетия Гадаборшева А.З. от 13.11.2025 г. №06016/25/1400821 о снижении цены арестованного имущества.

10. Прочие условия:

Согласно п. 6 ст. 57 ФЗ от 16.07.1998 № 102-ФЗ (ред. от 02.08.2019) "Об ипотеке (залоге недвижимости)" выигравшим публичные торги признается лицо, предложившее на публичных торгах наиболее высокую цену за продаваемое имущество. Это лицо и организатор публичных торгов подписывают в день их проведения протокол о результатах публичных торгов.

Организатор торгов не располагает сведениями о зарегистрированных в жилых помещениях лицах, о задолженности должников по взносам на капитальный ремонт и иные виды коммунальных услуг (судебным приставом - исполнителем не предоставлены). Обременения имущества - залог, арест, запрещение регистрации.

Адрес официального сайта по проведению торгов в сети Интернет, на котором размещена документация об аукционе, в том числе подробная информация о порядке проведения торгов, об оформлении участия в торгах, определении лица, выигравшего торги - <https://torgi.gov.ru/new>.

С дополнительной информацией об участии в торгах, претенденты могут ознакомиться на сайте ЭТП www.utp.sberbank-ast.ru, официальном сайте Российской Федерации www.torgi.gov.ru, на сайте Территориального управления <https://tu06.rosim.gov.ru>. В соответствии с действующим законодательством обязанность по организации осмотра арестованного имущества у Организатора торгов отсутствует.

Иаьдало хьадаьха наьха боахамцара хламаш электронни хьисапе шозлагла дохка оттадарак бола хоам

1. Тпаьрг ер, дохархо: ГалгIай Республика Гюлла йола паччахьалкхен доалахьен кулгал ду федеральни агенствон моттигера урхалле (дIахо - ГПР Росдоалахьен ТУ, Тпаьрг ер).

2. Тпаьрга кеп: электронни хьисапе еш я тпаьрг, из ийилла я ший доакъашхошта а дохка оттадаьча хIамай маьхах долча дешашта а (дIахо - тпаьрг, дохар).

3. Тпаьрг дIахьош йола моттиг: электронни хьисапе еш я тпаьрг «Сбер А» (АО «Сбербанк-АСТ») яхача мах беча майдан тIа, интернета чухьа укх адресах www.utp.sberbank-ast.ru (дIахо - ЭТП «Сбербанк - АСТ», ЭТП).

4. Тпаьрга юкье дакъа лаца ловраш дIаязбу ди, ха - 2025 ш. лайчилла бетта 20 ди, 09:00 сахьат даьлча.

5. Тпаьрга юкье дакъа лоцараш дIаязбар чакхдоал - 2025 ш. оагIой бетта 05 дийнахьа, 17:00 сахьат даьлча.

6. Даькъа лоцараш дIаязбу ха а моттиг а - дIаязбала йиш я, из дIадоладаьча дийнахьа денз чакхдоалача денга кхаччалца, дийнахьа а бус а, электронни «Сбербанк-АСТ» яхача мах беча майданга Гюлла, укх хоамо дIадехарашка хьежжа, иштта ЭТП «Сбербанк-АСТ» белгалъяьча ханага хьежжа.

7. Тпаьрга юкье дакъа лоцараш дIаязбара гIулакх чакхдалара жамIа ду ди, ха, моттиг - 2025 ш. оагIой бетта 08 ди, 10:00 сахьат даьлча, укх адресах: ГалгIай Республика, гI. Навсаре, Победан урам, 3 цIа.

8. Тпаьрг хургIола ди, ха, моттиг (тпаьрга жамIа дар) - 2025 ш. оагIой бетта 09 ди, 10:00 сахьат даьлча, ЭТП «Сбербанк-АСТ».

9. Тпаьрге йохка оттагеча хIамаех бола хоам:

№1 йола лот: декхар доалача ЗагIенаькъан А.А. боахам: квартира, юкъяра йоккхал 88, 8 кв. м., кадастровый номер 06:01:0800001:3180. Боахам бола

моттиг - ГалгIай Республика, гI. МагIалбик, Гарданаькъан урам, цIа 27а, корп. В, кв.12. Юххьанцара йохкара мах - 1 712 445 (миллион ворхI бIаь шийт-та эзар диь бIаь шовзткъа диь) сом, 62 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча - 50 000 (шовзткъа итт эзар) сом. Тпаьрга гIа: 10 000 (итт эзар) сом.

Боахама тIадожаде йиш я - ланна бахар, дIаязбар дехкаш хилар.

Дохка бокъо луш дола каьхат - ГалгIай Республике Гюлла йолча Россе УФССП МагIалбика кхален ОСП Дугаев Т.И. 13.11.2025 ш. №06020/25/735969 йола лаьца боахама мах лохбарах бола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№2 йола лот: декхар доалача Гаьгенаькъан З.Б. боахам: нах баха цIа, юкъяра доккхал 100 кв. м., кадастровый номер 06:01:1200002:2196; лаьттан даькъа 500 кв. м., кадастровый номер 06:01:1200002:794. Боахам бола моттиг - ГалгIай Республика, МагIалбика кхале, Йоккха Ачалкхе, Горни урам, цIа 10а.

Дохкара юххьанцара мах - 1 890 400 (миллион бархI бIаь дезткъа итт эзар диь бIаь) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча - 50 000 (шовзткъа итт эзар) сом. Тпаьрга гIа: 10 000 (итт эзар) сом. Боахама тIадожаде йиш я - ланна бахар, дIаязбар дехкаш хилар.

Дохка бокъо луш дола каьхат - ГалгIай Республике Гюлла йолча Россе УФССП МагIалбика кхален ОСП Дугаева Т.И. 13.11.2025 ш. №06020/25/735968 йола лаьца боахама тIера мах Юбаккхарах бола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№3 йола лот: декхар доалача АлероевIар С.М. И. боахам: квартира, юкъяра йоккхал 130 кв. м., кадастровый номер 06:01:0800001:3084. Боахам бола моттиг - ГалгIай Республика, гI. МагIалбик, Гарданаькъан урам, цIа 27а, корп. В, кв. 12. Юххьанцара йохкара мах - 1 879 520 (миллион бархI бIаь кховзткъа ткъеста эзар пхи бIаь ткъо) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча - 50 000 (шовзткъа итт эзар) сом. Тпаьрга гIа: 10 000 (итт эзар) сом.

Боахама тIадожаде йиш я - ланна бахар, дIаязбар дехкаш хилар.

Дохка бокъо луш дола каьхат - ГалгIай Республике Гюлла йолча Россе УФССП МагIалбика кхален ОСП Дугаев Т.И. 22.09.2025 ш. №06020/25/735968 йолча лаьца боахама мах лохбарах бола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№4 йола лот: декхар доалача Цисканаькъан К.Х. боахам: квартира, юкъяра йоккхал 102, 2 кв. м., кадастровый номер 06:04:0000003:855. Боахам бола моттиг - ГалгIай Республика, Навсарен кхале, Яндаре, Керда микрорайон, цIа 16/17, кв. 12. Юххьанцара йохкара мах - 3 019 200 (кхо миллион ткъеста эзар ши бIаь) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча - 100 000 (бIаь эзар) сом. Тпаьрга гIа: 20 000 (ткъо эзар) сом. Боахама тIадожаде йиш я - ланна бахар, дIаязбар дехкаш хилар.

Дохка бокъо луш дола каьхат - ГалгIай Республике Гюлла йолча Россе УФССП Навсарен кхален ОСП Гадаборшанаькъан А.З. 13.11.2025 ш. №06016/25/1400821 йола лаьца боахама мах лохбара суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

10. Кхьдола декхараш:

«Ипотека хьакъехьа (боахам ланна битар)» яхача 16. 07. 1998 №102-ФЗ 57 ст. 6 п. яхачох, котваьннарг лоархI доккача хIамах эггара дукхагIа мах бала кийчавар. Цу сага а тпаьрг кийчъяраша а цу дийнахье а бухсоцаш хьахинначунца дувзаденнача каьхата кIалха кулгал язду.

Тпаьрг дIахьошвар цIагIа бах аьнна дIаязбаьча нахах бола хоам, декхар доалачун цIа тоадарах тIадиса ахча дий, кхьдола коммунални декхараш довзаш хилац (суда пирстопа кхоачашдечо царех хоам баьбац).

Боахама тIадожаде йиш я - ланна бахар, дIаязбар дехкаш хилар.

Интернете Гюлла тпаьрг яра лаьрххIа дола сайта адрес, эша каьхаташ, тпаьрг ярах бола белгалара хоам, дIаязвалара мишта хила деза тпаьрге, котваьнна саг харжар мишта хул яздаь да лаьрххIаца сайта адресах - <https://torgi.gov.ru/new>.

Тпаьрге даькъа лацарах дола кхьдола хоамаш даькъа лаца ловрашта довза йиш я сайта тIара ЭТП www.utp.sberbank-ast.ru, Российски Федераци лаьрххIаца сайта тIара www.torgi.gov.ru, Моттигерча урхаллен сайта тIара <https://tu06.rosim.gov.ru>. Законо дIадехачунга хьежжа, лаьца боахамга хьажара бокъо йолаш вац Тпаьрг еш вар.

Дуне цѐнагІа хургдолаш

Нувхаш Іокхувсара духьала, бІарчча тІом лоаттабу вай мехка

Гаьгенаькъан Марина

ДІайодача ханаца дукха хІама хувцалу... 20-гІа бІаьшаре кхоачалуча хана, гонахьарча Іаламца хинна бувзами таханара лерхІами теркалбича; вай кхетаду; зІамига, воккха мел вар тахан экологе хьал лорадара тІехьаэтта волга. Берригача мехка «Россе хиш» яхача боламга гІоула 12 шера Іалама моттигаш цѐнъеш кьахьегаш латт адам. Ма дарра аьлча, нах Іамаш боагІа, блехача хІамаех Іалам лорадар лоархІамеча гІулакхех хиларга. Проект йоржаеш хиннача хьалхарча шерашка, Россе массайола моттигаш нувхаш гугъеш боламаш, марафонаш дІакхухьаш, кьахьега йолаелар.

Масала, Казанерча Казанка яхача хин кІалхара нувхаш арайоахаш баьхкар гІо лоаттадераш. «Нувхаш цайоржаар да лоархІаме! Хин юхера моттигаш, вай салала Іоховшача хана хиннача тайпара, цѐна хила еза вай дІадахача а. Шийна тІехьа кегар буташ дІаахар во, ийрча, хоаддадаь, дІадаккха дезаш хІама да.

«Россе хиш» яха болам хьаллоацараш хІара шера дукхагІа ба. ХІаьта лоархІаме нувхаш дукхагІа гугъяр дац, ма хулла дукхагІа адам из болам хьаллаца оттар да. Тахан ерригача моттигашка даржаш латташ дика да из! Кхыметтел кхыча паччахьалкхенашца цьхана дахьу цу мугІарера болх, доазош вІашкаотгача арабаьле.

Кьамаш вІашкаозаш, барт чоагІбеш, хІама из долга гу вайна тахан. Іалам лорадар, цу гІулакха массабараш цьхана ураоттар, хам баь варгвоацаш, лоархІаме долга кхетаде деза вай», - аьлар РФ Іалама хьал лорадарах йолча Министерствон хьалха латгача Корольков Дмитре. ДІадахача шера 300 км хин бердаш цѐндеш кьахьийгар 80 эзар совгІа мехкахоцо. 9 эзар кубометр совгІа нувхаш яр гугъярш. 2025-ча шера 20 эзар совгІа саг араваьлар лостам бе. ГІажарий-Юртгарча хин йистошка 153 гали нувхаш гугъяр, царна юкьера 31 галикаьхаташ, 42 - пластика, 36 гали-Іоакьингаш, 5 гали - аьшкеш, 39 гали - ийна хІамаш.

Дешархой, студенташ, балхара бІарчча тоабаш араювлаш дІабихьа боккха болх ба из. Каст-каста кьахьега шоатта доарждадеш, мел ца болийташ дІахьу из болх. Таханарча вахаре зув вай, цѐнал лораь массане хьаллоацаш гІулакх долга. ЧоагІа гІадвугаш да из! Вай мехко пхе шера цьхатарра котало яьккхар, «Россе хиш» яхача боламца. ЗІамига а боккха а бараш, цьхатарра арабувлаш, кьахьегаш хилар, Іалама хьал дикка тоадеш. Бера хана денз, доаржаде дезаш да Іалам лорадар декхар долга! Іалама гІулакхех йолча министерствос, мехкарча Паччахьалкхенга гІолла проекташ йоржаеш, хьаллоац из дика гІулакх.

«КІалхараваккха Грут» яха, тиша каьхат гуддеш йола проект я дешархошта юкье тахан дІахьош», - дийцар Паччахьалк-

хен кулгалхочун гІончас Йовлой Мухьмада. Дега тоам беш да мехкарча массайолча моттигаша из хьаллацар, хІаьта эггара керттердар - хІара сага ший дегца кхетадар, лостам бар, Дала хьаденнача хозача, беркатеча Іалама куц лорадар хІара сага лоархІаме декхар долга.

Белгалде деза, лоамарча ЖІайрахьа-Ахабоарзен музея болхлоша лоаман юрта Аьга-Кхален моттигаш цѐнъеш болх лоаттабелга хан-ханнахьа. 20 гали совгІа нувхаш гугъю цигара. Музея болхлошта чоагІа бохам беш хул из гІулакх... Вай дай баьха моттигаш вай ца лорайича, хьан лораергьа?! ГІалай моттигаш кьаьстта чоагІа лорае еза.

Кьаман истори, культура хьайолаенна моттигаш ма ийй

уж! ХІара лоархІаме ди, цІай мел долча хана; доккха кьахьегама шоатта доаржаду мехка. Тема Котало кхаьча 80 шу дызара хетабаь боккха болам боржабир укх шера, массавар аравоалаш. Сквераш, паркаш, аллеяш, наькьаш, хин йистош, хьунаш нувхаша куц толхадь хила йиш яц. Из деррига а вай да; хІаьта ший хІама дезаш, лорадеш, боча долаш леладе деза. Мехках, Іаламах дог лазараша геттара раьза болаш арабаьле, хьаллоац из беркате гІулакх.

Дала вайна хьаденнар бІаргІа ца отташ хоза Іалам да, цун хам беш, хозал ца йойташ, зе хургдараш юстардоахаш даха деза вай. ХІара бера дег чу Іочудилла деза, Іалама хьал лораде дезилга, шийна тІехьа кегар бита дІавахар - юхь йоаеш ийрча оамал йолга. Илдарха-ГІалий 30 шу доалача хана, гІо деш лелараша Шолжа берда йистошкара 50 совгІа гали нувхаш дІаьхьар. Пакетаь, каьхаташ, пластика, шушаш, кхьйола Іалама, экологен доккха зе деш йола хІамаш яр цига яьдараш. Экологе хьал толхадеш бараш бехктокхаме озаш, царна дызза гІод тохаш тоаде

деза из гІулакх. Доккха эхь да сага, салала Іохайна, шийна тІехьа кегар бита дІавахар. Дог кхоардадайташ во оамал я из. Из кхетаде деза аренаш-ка хозагІа йола моттиг лехаш салала Іохувшаш, сакьйрда баьлча вордаца яхьхал йола нувхаш юташ дІаухараша.

Ший дегІаца эздел долаш, шийх эхь хеташ волча сага леладе йиш йолаш хІама дац из! Иштгачар дегаш сомадаха а хилац атта, хІана аьлча Іомадаь хІама да из - шийна тІехьара кегар дІацабаккхар. Геттара пайда беш хул, кьахьегама шоатта хьаллаца цІихеза, массане-на бовзаш бола нах арабалар. Вай кхетаде деза, из гІулакх АллахІ раьза варех долга, беркат а лостам болча совдоалил-га.

Ер вай лаьтта да, вай аренаш, вай хьунаш я! Дала вайх кьахетам баь хьаденна беркат да из деррига, хІаьта цун хам цабар, маь боабар ийрча, во гІулакх да. Лораде вай Іалам, дог лазаш хила вай мехках, вай доалахьарча хІамах, хьайца араваккха зІамигвар а воккхавар а!

сердало

Учредитель:
Государственное
автономное учреждение
«Издательский дом
«Сердало»

Главный
редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Роскомнадзора
по Республике Ингушетия.
Рег. номер ПИ № ТУ 06-00033
от 16 декабря 2024 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены
в компьютерном центре
ГАУ «Издательский дом «Сердало».
Время подписания номера
по графику в печать:
19 ноября 2025 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № _____ Тираж: 2000 экз.

Магасе республикан чемпионат хургья дрон-рейсингах

Гаьгенаькъан Мартина

Магасе республикан чемпионат хургья дрон-рейсингах «Кубок Кванториума-2025», - аьлар «Сердало» газетага из болх вIашагIбеллараша.

Цига дакъа лаца бех 12-17 шу даьннараш. Царга хила еза шоай квадрокоптер - дозал 550 г, йоккхал 255 мм, ши кхесторг а долаш, Iомавалара бокьонаш йолаш. Лайчилла бетта 29-ча дийнахьа дешархоша дIахьоргда Iомалуш хилар цкъа хьалхагIа «DJI Simulator» юкьейоаккхаш, цул тIехьагIа хьалгIаттар, Iохоаяр, III-ча даькъе Iомадергда сиха хилара хьал», - аьлар хоамо.

Тхоца къамаьл даьчо яхачох, дехар дита йиш я, лайчилла бетта 27-ча денга кхаччалца.

Футбол дукха езарий Лиге, котало яккхар шолжахоша

Гаьгенаькъан Мартина

Футболезарий Лиге Нохчий мехка дIахьош хиннача чемпионате котало яккхар «Реал Шолже» яхача тоабанцарча футболешташа.

Из хоам «Сердалога» бир Шолжа-Шахьара мэре. «ХIаравар коталонга кхача гIерташ, ловзар дар эттар. Лакха говзал гойташ, вIаший гIо де харца белгала болаш, хьалхара моттиг яккха цIенах кхийтар вай спортсменаш», - йоах тха газетага кхавьача хоамо.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Утерянный аттестат №00624008644777, выданный СОШ №2 с. п. Кантышево в 2022 г. на имя Гадиева Магомед-Амина Мухарбековича, считать недействительным.

Россе Кубке котало яккхар вай мехкарча езаца атлетикан ветерана

Султиганаькъан Йоакъап

Укх бетта 13-ча денгара 16-ча денга кхаччалца Орловски областерча Мценск яхача шахьаре дIайихьар 29-гIа, боккхагIбарашта юкьера езаца атлетиках йола Россе йийлла Кубок. Пхьилекьонгий Iалихан дикка белгалваьлар цига 80, 63 кг дозал дарашта юкье.

Спортаца массахана бувзам лоаттабеш, дуккхачар тренер волаш, кьахьегаш хьавоагIаца вай мехкахоцо баргагойтар ший дегIаца низ, кадай хилар долга. ГУП «Динамо». Еза атлетика» яхача оагIонцара тренер

волаш кьахьегаш ва Пхьилекьонгий Iалихан.

Белгалде деза, из саг тхьовра денз тайп-тайпарча яхьашка котало йоаккхаш хьавоагIаш волга. Ерригача Россе йоккхача яхьашкара толамаш кхихьад цо вай республиканна. Россерча, Белоруссерча 38 мехкашкара 140 штангист вар яхьашка шоай низ гойта гулвенараш. Из спорт массайолча моттигашка хьаллоацаш, кагирхоша хоржаш йолга белгалдеш хилар яхь.

Мухьмада Iалихан тахан цу толамца дег тIара даькъалавувца лов! ХIанз санна дегIаца низ болаш, кадай волаш, спортацара бувзам иштта чIоагIа болаш ва-

халва из дуккхача шерашка. Кхувш латгача кьонача тIехьен дика масал гойташ

саг ва из. Иразе, беркате, аьт-тув болаш хилба цун вахара никь дIахойодача хана а!

ГалгIайчен боксёраша дика толам гойтар

Гаьгенаькъан Мартина

ГалгIайчен боксёраш дика латаш хилар «Н.А. Никифорова-Денисова Кубок» дIахьош, Ерригача российский боксе, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГалгIай Республикан спорта Министерствон зарбан болх лелабеча Гаппархой Аишас.

«Лайчилла бетта 8-16 де-ношка, Санкт-Петербурге шоай физически кийчо гойтар тайп-тайпарча мехкашкара венача тIоарска кулгахIоаллорга 213 говзанчо. ГалгIайчен бокса ишколе, Оздой Аслана Iомавеш волча Бузуртанаькъан Мухьмада, шоллагIа моттиг яккхар 75 кг дозал долаш. Иштта, вай тоабан ви-

кала Малсаганаькъан Хьамзата «борза» совгIат даьккхар 60 кг дозал долаш, цун хьехамча

ва Малсаганаькъан Руслан», - аьлар хоамо. Белгалду, цу яхьашка кот-

баьннараш таро йолаш ба Россе Хьалхале яккхара яхьашка баха.

Волейболах йола яхь дIайихьар университетете

ГIазданаькъан Ахьмад

ГалгIай паччахьалкхен университетете массаза санна волейболах йола спортивни яхь дIайихьар, тайп-тайпарча факультетий студенташта юкье.

«Кьовсамо гулбир хьинар

дола студенташ, шоай спортивни говзал гойтара.

Тоабаш котало яккхара кийча хилар гуш дар. ХIара ловзара дакъа дIахьош дар хьинаре ловзаш, технически кийчо дика йолаш бар доакъашхой. Царех доглаза баькхараш а бар шоай тоабаш хьаллоацаш - три-

бунаш соцаш яцар ловзар чакхдаллалца», - аьлар «Сердало» газетага ИнгГУ.

Юххера а, чаккхе еш, белгалбир котбаьннараш. Хьалхара моттиг яккхар кхыча мехкарча студентий тоабо. Из Индерча студенташта кхавьар. ШоллагIа моттиг яккхар агроинже-

нере факультето, цар цецбаьхар хьожаш хиннараш чIоагIа духьальботтарца, кхоалагIа моттиг кхавьар лорий институтага, цига ловзаш хиннараш дика физически кийчо яь а котало яккхара лоIам чIоагIа болаш а бар.